

Broj 28
Juli 2018.

BILTEN

ISSN (Online) 2620-0260

Energetska bezbednost Srbije i prirodni gas

Naši sagovornici

Krasimir Parvanov:

Srbija ima ključnu ulogu u obezbeđivanju tranzita prirodnog gasa do centralne Evrope

Predrag Grujičić:

Neslaganja Ukrajine i Rusije smanjuju konkurentnost gasa

Milan Zdravković:

Skladišta gasa garant stabilnog snabdevanja

Uvodnik

Slobodan Sokolović:

Ima li gasa za Srbiju?

Stručni tekstovi

I.G. Balčin:

Budući gasovodi i interkonekcije od interesa za Srbiju

Aleksandar Nedučin:

Zapadni Balkan i prirodni gas - želje i realnost

Podzemna skladišta Gasproma u Evropi

Aktivnosti u kvartalu:

NIS, Srbijagas, LUKOIL

SADRŽAJ

3 UVODNIK : Ima li gasa za Srbiju? [OVDE](#)

INTERVJU

- 4** Krasimir Parvanov: Ključno mesto Srbije u tranzitu gasa do centralne Evrope [OVDE](#)
- 10** Predrag Grujičić: Neslaganja Ukrajine i Rusije smanjuju konkurentnost gasa [OVDE](#)
- 16** Milan Zdravković: Skladišta gasa garant stabilnog snabdevanja [OVDE](#)

STRUČNI TEKST

- 19** I.G. Balčin: Budući gasovodi i interkonekcije od interesa za Srbiju [OVDE](#)
- 18** Aleksandar Nedučin: Zapadni Balkan i prirodni gas - želje i realnost [OVDE](#)
- 30** Podzemna skladišta Gasproma u Evropi [OVDE](#)

NAŠE ČLANICE

- 33** NIS: Održana Deseta redovna sednica Skupštine akcionara NIS-a [OVDE](#)
- 40** SRBIJAGAS: Srbijagas intenzivno radi na strateškim projektima [OVDE](#)
- 44** LUKOIL: Vatrogasne vežbe na naftnim bazama LUKOIL SRBIJA [OVDE](#)

Ima li gasa za Srbiju?

Ovaj broj Biltena NNKS posvećujemo temi energetske bezbednosti Srbije u snabdevanju prirodnim gasom, sa željom da na odmah odagnamo dilemu da li je naša zemlja ugrožena po tom pitanju?

Što se tiče transportnih kapaciteta - nije. Naime, sa procenama da će Srbija u 2030. godišnje trošiti četiri milijarde kubnih metara prirodnog gasa, gasovod Horgoš-Batajnica koji funkcioniše skoro 40 godina, ima sasvim dovoljan kapacitet oko pet milijardi kubika godišnjeg transporta.

Što se tiče izvora snabdevanja slika je slična. U slučaju prekida snabdevanja preko Ukrajine (u šta čisto sumnjam) eto nam raspolaganju bliža i dalja skladišta prirodnog gasa u zemljama EU. Pa čak i gas iz Norveške i Severnog toka 1.

Uostalom i poslednji ugovor sa Gaspromom nam garantuje alternativno snabdevanje

Jedino, po kojoj ceni? E, to je teško pitanje sa brojnim nepoznanicama, na koje nismo pokušali ni da tražimo odgovore. Jer ih ne bi ni mogli dobiti.

Šta ako Mađarska zavrne ventil? U ovom trenutku, bez izgradnje alternativnih interkonekcija (pod uslovom da iz tih pravaca može da se dobije gas), Srbiji preostaje samo podzemno skladište Banatski dvor i četiri dana potrošnje gasa.

Ono što je od posebnog značaja za Srbiju, zemlju malog i nažalost još uvek nerazvijenog tržišta prirodnog gasa, jesu potencijalne tranzitne trase gasovoda od izvora iz Kaspijskog regiona, Irana i naravno nezaobilazne Rusije prema evropskom tržištu.

I sve što one nose: tranzitne takse, diversifikaciju izvora snabdevanja, kažu - političku stabilnost. Pod uslovom da oni koji odlučuju prepoznaju geopolitički značaj Srbije.

Posle Južnog toka, osmehuje nam se produženje druge linije Turskog toka kapaciteta oko 15 milijardi m³ prirodnog gasa (Bugarska-Srbija- Mađarska). Pod uslovom da Evropska komisija pruži čvrste garancije Rusiji.

Bojim se da će i toliko najavljivan interkonektor Niš – Sofija kada se (ako se) izgradi doživeti sudbinu naftovoda Odesa-Brodi. Iz prostog razloga što ne postoje obavezujući ugovori o isporuci 3 milijarde m³ prirodnog gasa iz TAP gasovoda. Dobro, možda grešim. Daleko je 2020, 2021 itd...

Šta ako se ostvari izjava predsednika Ukrajine (dan posle zvaničnog puštanja TANAP-a) da je Ukrajina zainteresovana za Azerbejdžanski gas preko Bugarske i Rumunije ...?

Neke od odgovora naći ćete u pogledima, procenama i činjenicama koje iznose ugledni sagovornici ovog broja Biltena NNKS-WPC, što sa priložima naših stručnih saradnika donosi zaokruženu i celovitu sliku prilika i perspektive naslova koji nosi naše novo kvartalno izdanje.

Crtanje trasa gasovoda i naftovoda po kartama Zapadnog Balkana je zabavan posao poslednjih 15 godina. I ništa više.... Ko ono dodole u prizivanju kiše.

Slobodan Sokolović

INTERVJU: Krasimir Parvanov, zamenik ministra energetike Bugarske

Ključno mesto Srbije u tranzitu gasa do centralne Evrope

Zemlje Zapadnog Balkana, zbog dobrog geografskog položaja, mogu doprineti diversifikaciji puteva snabdevanja prirodnim gasom u Evropi, a time i energetske sigurnosti u regionu i u Evropi, što je suština napora Bugarske da integriše region u Evropsku uniju, izjavio je za Bilten Nacionalnog naftnog komiteta Srbije Krasimir Parvanov, koji je govorio i dokle je stigao projekat Balkanskog gasnog čvorišta, ali i interkonekcija Srbija – Bugarska.

Privedila : Jelica Putniković

BILTEN NNKS-WPC: U martu ove godine, ministri spoljnih poslova Bugarske, Rumunije i Grčke potpisali su Deklaraciju o Balkanskom gasnom čvorištu (Balkan gas hub). Da li možete da date neke tehničke detalje – lokaciju, kapacitet, izvore snabdevanja?

KRASIMIR PARVANOV: Izgradnja evropskog distributivnog gasnog centra u Bugarskoj je projekat od ključnog značaja za povećanje energetske bezbednosti u Jugoistočnoj Evropi (JIE) kroz diversifikaciju isporuka gasa i obezbeđivanje novih pravaca snabdevanja.

Projekat je razvijen uz učešće Evropske komisije. Koncept Balkanskog gasnog čvorišta predviđa da se neprekidno obezbeđuje prirodni gas iz raznih izvora: Crnog mora (izvori - Bugarska i Rumunija), Južnog gasnog koridora (Kaspijskog regiona, Bliskog istoka i istočnog Mediterana), LNG terminala u Grčkoj i Turskoj i ruski gas.

Projekat je još u ranoj fazi razvoja. U prisustvu ministra energetike Bugarske Temenuške Petkove i predstavnika operatora nacionalne gasne mreže kompanije Bulgartransgas EAD, izabran je bugarsko-švajcarski konzorcijum DZZD AF-EMG Consult za izradu studije izvodljivosti za Balkansko gasno čvorište.

Prema ugovoru, u roku od 40 kalendarskih dana dostavljen je preliminarni izveštaj naručene studije izvodljivosti. Ovaj rok je istekao 25. aprila i podaci su već predstavljeni kompaniji Bulgartransgaz EAD, koja ih sada razmatra i priprema predloge i komentare. Očekuje se da će u roku od 110 dana od dana potpisivanja ugovora biti objavljen finalni sadržaj studije.

Studija izvodljivosti bi trebalo da detaljno ispita glavne tehničke aspekte projekta kako bi se na osnovu detaljne komercijalne i tehničke izvodljivosti definisao poslovni model za njegovo sprovođenje i omogućio završetak regulatornog okvira i strukture finansiranja.

Studija će analizirati potencijalna tržišta, potražnju i ponudu, a biće predložena i mapa puta za realizaciju projekta.

BILTEN NNKS-WPC: Gde vidite Srbiju u kontekstu Balkanskog gasnog čvorišta?

KRASIMIR PARVANOV: Povezanost sistema je ključna za obezbeđivanje snabdevanja energijom u regionu JIE. Stvaranje čvorišta gasa ima za cilj da izgradi neophodnu infrastrukturu za prenos prirodnog gasa do tržišta EU članica u regionu - Bugarske, Grčke, Rumunije, Mađarske, Hrvatske, Slovenije i preko njih do ostalih EU članica iz centralne i zapadne Evrope, kao i zemalja Energetske zajednice - Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine.

Ovaj projekat će doprineti ostvarivanju osnovnih prioriteta energetske politike EU - energetska sigurnost i obezbeđivanje pristupačne i pouzdane energije po fer ceni za evropske građane.

Kroz Srbiju prolazi najkraći put do tržišta gasa centralne Evrope. Zbog toga Srbija ima ključnu ulogu u obezbeđivanju tranzita prirodnog gasa do centralne Evrope nakon njegovog ulaska u Balkansko gasno čvorište. Projekat revirzibilne interkonekcije Bugarska - Srbija je jedan od prioritetnih projekata između dve zemlje. Interkonektor će povezati

nacionalne gasne mreže Bugarske i Srbije, a time doprineti diversifikaciji snabdevanja gasa i međusobnom povezivanju dve zemlje. U početku, očekuje se da gasovod omogući isporuku 1,8 milijardi kubnih metara prirodnog gasa godišnje.

U januaru 2017. godine, bugarsko i srpsko ministarstvo energetike potpisali su novi međudržavni Memorandum o razumevanju, uključujući detaljan raspored aktivnosti za izgradnju interkonektora. U okviru Samita Zapadnog Balkana 17. maja 2018. Bugarska i Srbija ponovo su potvrdile svoju posvećenost gradnji interkonektora potpisivanjem zajedničke deklaracije. Planirano je da interkonektor bude pušten u rad sredinom 2022. godine.

U januaru 2018. godine, Ministarstvo energetike Bugarske primilo je poziv nadležnog tela EU programa Operational Programme „Innovation and Competitiveness” 2014-2020 (OPIC), da se prijavi za bespovratnu finansijsku pomoć u iznosu od šest miliona evra za završetak pripremnih radova za pokretanje izgradnje ove gasne interkonekcije. Dokumenta su podneta 20. marta 2018. godine i nakon procene, predlog projekta je odobren za finansiranje.

Na ovaj način će biti finansirane sve pripremne aktivnosti, uključujući dobijanje građevinske dozvole neophodne za početak gradnje.

Kako bi se projekat optimalno integrisao u postojeću bugarsku mrežu, u skladu sa postojećim regulatornim modelom, i obezbedilo pravovremeno sprovođenje i finansiranje, bugarska strana je, uz saglasnost Evropske komisije, odredila Bulgartransgaz EAD za kompaniju koja će sprovesti projekat i biti operator budućeg gasovoda na bugarskoj teritoriji. Operator interkonektora na bugarskoj teritoriji će obezbediti sredstva za izgradnju bugarskog dela – iz sopstvenih izvora, kredita, grantova.

BILTEN NNKS-WPC: Koja je od planiranih interkonekcija na teritoriji Bugarske u završnoj fazi?

KRASIMIR PARVANOV: Interkonekcija Grčka - Bugarska (ICBG) je prioritet i ključni infrastrukturni projekat za Bugarsku, kao i ključni element u politici bugarske vlade da proširi izvore snabdevanja za zemlje u regionu. Projekat uživa i status projekta od zajedničkog evropskog interesa u skladu sa uredbom Evropskog parlamenta i Saveta o Trans-evropskoj energetskej infrastrukturi. Projekat se razvija u skladu sa unapred definisanim terminima tako da se komercijalne operacije očekuju u 2020. godini. U toku su najvažniji tenderi za sprovođenje projekta: projektovanje, isporuka opreme i ugradnja, isporuka cevi, konsalting i arheološka istraživanja.

ICBG je ključni element Južnog gasnog koridora, preko kojeg će Bugarska, Srbija i region JIE moći da koriste prirodni gas iz Kaspiskog regiona i istočnog Mediterana, kao i da imaju pristup LNG-u preko budućeg terminala u Aleksandropolisu u grčkom delu Egejskog mora.

Paralelno sa tim, 17. maja 2018. godine. Ministarstvo energetike Bugarske predstavilo je Upravnom odboru Operational Programme „Innovation and Competitiveness” 2014-2020 (OPIC) predlog za dodelu 39 miliona evra za interkonekcije Grčka - Bugarska i Srbija - Bugarska. Nadzorni odbor OPIC

odbor odlučio je da uvrsti ICBG projekat u kvalifikovane korisnike bespovratnih sredstava.

Očekujemo odobrenje OPIC-a do kraja juna 2018. godine, početak gradnje u poslednjem kvartalu 2018. godine, a početak komercijalnog rada 2020. godine.

Bugarska već ima jedan aktivni interkonektor jer od kraja 2016. godine radi gasovod između Bugarske i Rumunije.

BILTEN NNKS-WPC: Kakvo je Vaše mišljenje o projektima istraživanja ležišta prirodnog gasa u Crnom moru?

KRASIMIR PARVANOV: Obezbeđivanje energetske nezavisnosti zemlje je glavni prioritet vladinog energetskeg sektora, a razvoj sopstvene proizvodnje energije je jedan od ključnih preduslova za njegovo ostvarenje. To doprinosi smanjenju energetske zavisnosti i povećanju energetske sigurnosti zemlje, u potpunosti poštujući principe evropske Energetske unije.

Razvoj vlastite proizvodnje u Crnom moru je jedan od uslova za uspešnu realizaciju koncepta Balkanskog gasnog čvorišta. Trenutno razmatramo potencijalne izvore za njegovo napajanje.

Khan Asparuh blok istražuje konzorcijum svetskih naftnih kompanija Total, OMV i Repsol. Nakon prvih obećavajućih rezultata, istraživanje je prošireno i nova bušenja su u toku. U bloku Han Kubrat (ranije Silistar) istraživanje vodi Shell. Nesumnjivo je ohrabrujuća činjenica da bugarski crnomorski istražni prostor izaziva interes vodećih naftnih svetskih kompanija.

U toku je priprema za objavljivanje konkursa za blok Han Tervel (ranije Theres) - nadamo se da će detaljna istraživanja i u drugim blokovima rezultirati velikim interesovanjem investitora.

BILTEN NNKS-WPC: Koji su mogući problemi u isporuci ruskog gasa Bugarskoj?

KRASIMIR PARVANOV: Bugarska dugo godina ima dobre partnerske odnose sa Gaspromom. Sada se oslanjamo na isporuke prirodnog gasa iz Rusije, a i u budućnosti nameravamo da to bude jedan od najvažnijih izvora snabdevanja Balkanskog gasnog

KRASIMIR PARVANOV: Zbog svog povoljnog geografskog položaja, zemlje Zapadnog Balkana mogu doprineti diversifikaciji puteva snabdevanja prirodnim gasom u Evropi. To je faktor za poboljšanje energetske sigurnosti u regionu i u Evropi u celini. To je suština naših napora da integrišemo Zapadni Balkan u EU. Uvereni smo da će ovo, sa jedne strane, omogućiti stabilnan, siguran, konkurentan i održivi razvoj ovih zemalja, a, sa druge strane, doprineće energetskej bezbednosti čitavog regiona.

čvorišta. Uveren sam da će naša saradnja biti još intenzivnija, jer obe strane imaju zajedničke interese.

BILTEN NNKS-WPC: Da li interkonekcija Bugarska – Srbija ima obezbeđenu projektovanu količinu gasa?

KRASIMIR PARVANOV: Predviđeno je da nakon puštanja u rad dvosmerne interkonekcije Bugarska-Srbija bude obezbeđen gas preko Balkanskog gasnog čvorišta (Južnog gasnog koridora, budućeg LNG terminala u Aleksandropolisu), ali i iz zapadne i centralne Evrope.

BILTEN NNKS-WPC: Koja je privlačnost koridora Zapadnog Balkana za zapadnoevropsku bezbednost snabdevanja?

Biografija

Krasimir Parvanov magistrirao je na Tehničkom fakultetu u Sofiji i na Fakultetu nacionalne i svetske ekonomije u Sofiji. Od 1990. do 2007. obavljao je razne funkcije u elektrodistributivnoj kompaniji Stolično. U periodu od 2007. do 2010. bio je jedan od izvršnih direktora u kompaniji ČEZ Bugarska, a od 2010. do 2012. direktor nacionalne energetske kompanije NEK. Zamenik ministra je od 15. maja 2017. godine.

INTERVJU: Predrag Grujičić, šef sektora za prirodni gasa u Sekretarijatu Energetske zajednice

Neslaganja Ukrajine i Rusije smanjuju konkurentnost gasa

Sigurnost snabdevanja znači poštovanje Trećeg energetske paketa, ugovornu sigurnost, transparentnost obavljanja svih energetske delatnosti, jasne cene, da se kroz mrežu transportuje gas svakog ko to želi..., a diversifikacija ne znači samo gradnju nove infrastrukture nego i otvorenost, oslobađanje postojeće infrastrukture. Kad imate jednu ovakvu zaokruženost, nema nepouzdanih izvora snabdevanja, smatra Predrag Grujičić, šef sektora za prirodni gas Sekretarijata Energetske zajednice. On ističe da da u regionu dekarbonizacija nije na prvom mestu, što nije dobro za gas, kao i neslaganja Rusije i Ukrajine jer povećavaju konkurentnost obnovljivih izvora energije i nuklearni na račun "plavog energenta", koji ima budućnost i ekološki je prihvatljiv. Grujičić je govorio i o tome kakva je sudbina LNG terminala na Krku, regionalnih interkonekcija, ali i magistralnih gasovoda koji bi trebalo da prođu kroz jugoistočnu Evropu.

Vladimir Spasić

BILTEN NNKS-WPC: Koji su prioriteti kada je reč o transportu gasu u regionu jugoistočne Evrope (JIE) ili Zapadnog Balkana?

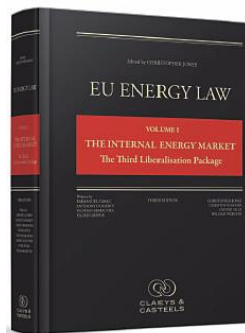
PREDRAG GRUJIČIĆ: Transport prirodnog gasa mora da obezbedi nesmetanu, sigurnu i pouzdanu isporuku. Ne mislim samo na tehničke uslove i dovoljne infrastrukturne kapacitete, već i ceo pravni i regulatorni okvir koji uređuje komercijalne odnose između korisnika infrastrukture i njegovog operatora. To je u principu bitno za svaki region.

Našem regionu, istina, nedostaju neki manji gasovodi koji bi povezali susedne države, i omogućili nastavak gasifikacije regiona, ukoliko je to zaista prioritet energetske politike. Naše zemlje još nisu načisto hoće li ili neće nastaviti sa osloncem na ugalj i lignit, ili razvijati obnovljive izvore energije. Prirodni gas je ne samo prelazno rešenje nego ima i svoju budućnost, jer može i da se dekarbonizuje.

Međutim, ne vidim da je u regionu agenda dekarbonizacije na prvom mestu. Ni na nekom petom. Ne znam tačno gde je, zapravo. A, to nije dobro za gas.

BILTEN NNKS-WPC: Kako obezbediti sigurnost snabdevanja odnosno diversifikaciju izvora snabdevanja u regionu? Koji su to pouzdani izvori snabdevanja?

PREDRAG GRUJIČIĆ: Ako imate potrošače prirodnog gasa, svakako morate da mu obezbedite sigurnost u snabdevanju. To se postiže na više načina. Najpre, možda iznenađujuće, potrebno je poštovati energetske zakone koji su usvojeni, koji primenjuju tzv. Treći energetske paket.

koja je neophodna putem jasnih i unapred utvrđenih procedura.

Sigurnost snabdevanja znači da se kroz mrežu transportuje gas svakog ko to želi (i koji plaća tačno toliko koliko to treba da košta), potrošači mogu i da znaju koga da odaberu i, to ima sve jedan smisao.

Sigurnost snabdevanja znači ugovornu sigurnost, transparentnost obavljanja svih energetske delatnosti, jasne cene (bilo da su regulisane cene transporta, ili slobodne za snabdevanje), to znači da se gradi infrastruktura

Diversifikacija znači ne samo gradnju nove infrastrukture nego i otvorenost, oslobađanje postojeće infrastrukture. Tu JIE još nije sve uradila kako treba.

Tek kad sve ovo imamo u vidu, možemo da govorimo o potrebi izgradnje drugog ili trećeg izvora snabdevanja, za doprinos konkurenciji i povezivanja tržišta, i za sigurnost snabdevanja u užem smislu. Kad imate jednu ovakvu zaokruženost, svi izvori su pouzdani. Nema nepouzdanih izvora snabdevanja.

BILTEN NNKS-WPC: Odnos Rusije i Ukrajine i sigurnost snabdevanja regiona?

PREDRAG GRUJIČIĆ: Pitanje o kome se često govori. Složit ćete se, koliko je nesretna ova cela situacija između Ukrajine i Rusije, za kredibilitet obeju zemalja, a naročito za gasnu industriju. Sukobi i neslaganja toliko nanose štete narativu koji gas može i hoće da pokaže, da je kako vi kažete, pouzdan i jeftin izvor, a ja bih rekao i ekološki prihvatljiv i da ima budućnost. Umesto toga, uvek se govori o prekidu tranzita i ruskom modernom oružju (gasu), koje ima tako dobru prođu kod lobija za obnovljive izvore ili nuklearke, jer doprinosi njihovoj, a umanjuje konkurentnost gasa.

Nadam se da su oba aktera shvatila koliko je opasno odsustvo dogovora. Pokušavamo da Ukrajinu dovedemo do jednog višeg nivoa kredibiliteta, da to bude zemlja koja poštuje evropski zakon i da, takođe, ima budućnost kao tranzitna zemlja. Mislim da u tom smislu i idu nedavni događaji i da će, iako smanjena, uloga Ukrajine kao tranzitne zemlje svakako ostati.

BILTEN NNKS-WPC: Koji su to potencijalni regionalni gasovodi i LNG projekti (Srbija-Bugarska, Bugarska-Grčka, Bugarska-Makedonija...)? Koliko su ti projekti blizu donošenja investicionih odluka?

PREDRAG GRUJIČIĆ: Treba biti pošten pa reći da je bilo određenog napretka u regionalnom povezivanju. Bugari su počeli da, nakon toliko godina, konstruišu neophodnu infrastrukturu. Ima nade da se možda i u

rumunskom delu Crnog mora eksploatišu nalazišta gasa.

Manji interkonektori su svakako neophodni. Tu imate realtivno jasnu situaciju sa interkonektorom Bugarska-Srbija, koji je, izgleda, obezbedio finansiranje na obe strane, od EU, iako su Bugari možda i hteli da prebace te fondove na za njih više atraktivan Bugarska-Grčka. Međutim, i to ne može tek tako da se desi.

Ali, budući da pratim izgradnju ovog gasovoda već deset godina, mogu da budem samo vrlo umereni optimista.

Svaki gasovod ima više nijansi kroz koje ga možete definisati, najčešće komercijalnu i onu za sigurnost snabdevanja. Obe doprinose unapređenju društveno ekonomskog blagostanja.

Drugi gasovodi su na nešto dužem štapu.

Za LNG Krk, ne znam prosto šta bih vam rekao.

Mislim da se taj projekat, iako je dobio skoro trećinu fondova od EU, muči sa svrhom svog budućeg postojanja, i u pre-dimenzionisanom hrvatskom transportnom sistemu bi bio jako skup. Nažalost, moguće i za region. Ovaj region jednostavno, takva mu je topologija, samo indirektno može da oseti dobiti od LNG-a.

BILTEN NNKS-WPC: Koji su to potencijalni magistralni gasovodi? Koliko su ti projekti blizu donošenja investicionih odluka? Koliko na ove gasovode mogu da utiču zemlje regiona?

PREDRAG GRUJIČIĆ: Mislim da postoji verovatnoća da se druga cev Turskog gasovoda, oko 15 milijardi m³ godišnje usmeri na Evropu, bilo preko TAP-a ka Italiji, ili preko Bugarske, Srbije i Mađarske do Austrije. Druga varijanta je, takođe, u povoju, nažalost sa drugačijim regulatornim okvirom u EU i non-EU delu, ali to je sad druga priča.

Sve ovo, uz smanjeni tranzit kroz Ukrajinu. No, osim TAP-a i TANAP-a koji su možda poslednji magistralni gasovodi, ja ne vidim nikakve druge velike projekte koji bi bili izvodljivi. Osim onih koje bi Gazprom i partneri finansirali, i koji ne zahtevaju EU javne fondove.

Ali moramo se uvek vratiti korak unazad: koliko Evropi treba gasa (očito, sa smanjenom domaćom proizvodnjom, trebaće sve i da se potrošnja ne povećava ili ne smanjuje bitno), kako će se taj gas nabavljati, i da li je isplativo graditi grandiozne projekte koji mogu da zvrje prazni pre isteka eksploatacionog veka.

Ruski Gazprom je svakako ozbiljan partner, i biće još dugo. Ali on se već približava kvoti od 40 odsto učešća na evropskom veleprodajnom tržištu, kada se pale alarmi za anti-monoplosko ponašanje. Moraće da se pronađu odgovarajući mehanizmi u Evropi da se to spreči ili da se očekuje unutrašnji razvoj konkurencije u Rusiji, gde se možemo nadati nekim dodatnim isporučiocima gasa, a ne samo Gaspromu. Mislim da se u Evropi mora ta dilema raščistiti – da li se plašite kompanije ili zemlje kao takve. Ako se kompanije pridržavaju slova zakona, ništa se nikom neće desiti.

Biografija

Diplomirao je na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Beogradu 1999. godine. Bio je na više različitih pozicija u Elektroprivredi Srbije, u delu koji je obavljao funkcije operatora sistema. U Ministarstvu energetike bio je na čelu više sektora, uključujući odeljenja za reformu energetskeg sektora, i EU integracije i međunarodnu saradnju. Pridružio se Sekretarijatu Energetske zajednice u Beču 2010. godine. Kao šef sektora za gas ocenjuje i razmatra pravilno sprovođenje i napredak zemalja članica u vezi sa njihovim obavezama iz Ugovora o energetskejoj zajednici koje se odnose na *acquis* o gasu. Sektor koji vodi stalno pomaže članicama u pravilnom sprovođenju svojih obaveza.

INTERVJU: Milan Zdravković, izvršni direktor operatora distributivnog sistema u JP Srbijagas

Skladišta gasa garant stabilnog snabdevanja

Srbija i još nekoliko zemalja, kao što su Bugarska, Makedonija i Bosna i Hercegovina, u slučaju prekida snabdevanja gasom preko Ukrajine, našle bi se u složenoj situaciji, pa je unapređenje skladišnih kapaciteta naše zemlje strateški interes, smatra Milan Zdravković, izvršni direktor operatora distributivnog sistema u javnom preduzeću Srbijagas

Vladimir Spasić

BILTEN NNKS-WPC: U okviru energetske sigurnosti Srbije, stabilno snabdevanje prirodnim gasom ima izuzetno značajnu ulogu. Da li u ovom trenutku možemo da govorimo da je Srbija dugoročno sigurna kada je reč o gasu?

MILAN ZDRAVKOVIĆ: Srbija se u ovom trenutku snabdeva prirodnim gasom iz jedinog pravca snabdevanja, preko Ukrajine i Mađarske. Ako govorimo o sigurnosti snabdevanja u tom okviru, tehnički, geopolitički, pa i čak i potencijalni duži regionalno ekstremno hladni meteorološki poremećaji mogu predstavljati izazov. Iz tog razloga postojeće skladište prirodnog gasa Banatski Dvor u ovom trenutku predstavlja veoma važan faktor sigurnosti u snabdevanju potrošača Republike Srbije.

Kada govorimo o budućnosti, jasno je da interes Srbije jesu novi pravci snabdevanja, odnosno novi gasovodi, koji će na realan i održiv način obezbediti Srbiji potrebne količine prirodnog gasa, naravno, pod komercijalno prihvatljivim uslovima.

BILTEN NNKS-WPC: Domaća podzemna skladišta predstavljaju značajnu sigurnost snabdevanja gasom Srbije. Osim proširenja Banatskog Dvora koji su projekti podzemnih skladišta u "zreloj" fazi?

MILAN ZDRAVKOVIĆ: Proširenje kapaciteta postojećeg podzemnog skladišta Banatski Dvor, čija

je priprema u toku, predstavlja značajno unapređenje sigurnosti snabdevanja potrošača prirodnog gasa u Srbiji. Imajući u vidu kompleksnost budućih scenarija raspoloživosti prirodnog gasa u našem regionu, unapređenje skladišnih kapaciteta Republike Srbije zaista predstavlja strateški interes.

U tom smislu, planirano je da izgradi novo podzemno skladište Banatski Itebej, kapaciteta sličnom postojećem skladištu Banatski Dvor, kao i manje skladište Tilva, koje bi prvenstveno imalo funkciju podmirivanja vršnih kapaciteta potrošnje, naročito na teritoriji Beograda i Pančeva.

BILTEN NNKS-WPC: Koja eventualne rizike u snabevanju Srbije gasom vidite?

MILAN ZDRAVKOVIĆ: Sa aspekta postojeće gasovodne infrastrukture u regionu, Srbija i još nekoliko zemalja, kao što su Bugarska, Makedonija i Bosna i Hercegovina, u slučaju prekida snabdevanja gasom preko Ukrajine, našle bi se u složenoj situaciji. Iz tog razloga, u ovom trenutku, dok se ne realizuju novi pravci snabdevanja, važnost postojećeg podzemnog skladišta Banatski Dvor kao i planiranih Itebej i Tilva, predstavljaju može se reći strateški značaj za energetski sektor Srbije. Istovremeno, mislim da je važno napomenuti da strateško partnerstvo kompanija Gazprom i Srbijagas zaista obezbeđuje Srbiji posebnu dodatnu sigurnost u snabdevanju, uključujući i potencijalne šire krizne situacije.

jedna milijarda kubnih metara. Kako vidite strukturu potrošnje ove količine gasa?

MILAN ZDRAVKOVIĆ: Inicijalni tehnički kapacitet gasne interkonekcije Srbija Bugarska iznosi 1,8 milijardi kubnih metara godišnje. Ono što opredeljuje uvoznu količinu od jedne milijarde kubnih metara, koje ste naveli, jeste procena naših bugarskih partnera iz Bulgartraspasa o raspoloživosti tih količina na bugarskom sistemu prema Srbiji.

S obzirom da u ovom trenutku govorimo o takozvanoj prvoj fazi ovog projekta, koji se, na osnovu trilateralnog dogovora Srbije, Bugarske i Evropske komisije sastoji od ukupno tri faze, gde bi treća faza za Srbiju značila potrebnu revitalizaciju i povećanje kapaciteta postojećeg gasovodnog sistema na pravcu Niš – Beograd, planirane početne količine gasa iz pravca Bugarske prvenstveno bi bile

BILTEN NNKS-WPC: Interkonekcija sa Bugarskom predstavlja prvi korak u diversifikaciji snabdevanja Srbije gasom. Projektovana uvozna količina gasa je

namenje razvoju gasnog tržišta jugoistočne i južne Srbije, rasterećujući postojeći gasovodni sistem centralne Srbije, imajući u vidu trenutni jednolinijski sistem napajanja u smeru sever jug.

Dodatno, ova interkonekcija čini komplementarni segment daljem razvoju regionalnih gasovodnih pravaca, kao što su gasovod prema Prištini, dalje prema Crnoj Gori, odnosno pravac prema Makedoniji.

BILTEN NNKS-WPC: U ovom trenutku, koji izvori gasa su dostupni Srbiji? Vaš komentar o mogućnosti snabdevanja Srbije iz podzemnih skladišta Evrope. Koja je to trasa?

MILAN ZDRAVKOVIĆ: Srbija u ovom trenutku podmiruje više od 90 odsto svojih potreba za gasom iz Rusije, dok se ostatak obezbeđuje sa domaćih gasnih polja. Naravno, u ovom trenutku moguće je ugovoriti isporuku gasa i iz podzemnih skladišta u Evropi, odnosno takozvanih gasnih čvorišta. Da bi se taj gas dopremio do Srbije, moraju se koristiti gasovodni transportni sistemi Austrije i Mađarske, što znači da na cenu gasa koja važi u nekom o skladišta u Evropi treba dodati troškove transporta najmanje dva evropska transportera.

BILTEN NNKS-WPC: Da li je norveški gas dostupan Srbiji i po kojoj ceni?

MILAN ZDRAVKOVIĆ: U tehničkom smislu da. Da li je komercijalno dostupan, to je drugo pitanje. Naime, kako je prethodno konstatovano, troškovi transporta, gde posebno treba naglasiti zakup kapaciteta transportnih sistema u uslovima jako izražene neujednačenosti potrošnje leto/zima, kakva je u Srbiji, predstavljaju značajan dodatni trošak na nabavnu cenu gasa u ovakvom scenariju.

Biografija

Nakon završene Matematičke gimnazije, diplomu Mašinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, vazduhoplovni odsek, stekao je 1991. godine. Profesionalno iskustvo započeo je tokom izrade diplomskog rada u Tehničkoj operativi Jugoslovenskog aerotransporta zaključno sa početkom 1992. godine kada zasniva radni odnos u LOLA Institutu, u to vreme zvaničnom IBM centru kompetencije visokih tehnologija za Jugoistočnu Evropu. U periodu 1992 – 1998 godine angažovan je kao stručni saradnik na CIM sistemima (kompjuterom integrisana proizvodnja), a od 1998. do 2002. bio je direktor marketinga i rukovodilac projekata. U preduzeću NIS-Energogas, pravnom prethodniku Javnog preduzeća Srbijagas, radio je od 2002. godine na mestu rukovodioca Radne jedinice za razvoj, da bi osnivanjem Srbijagasa 2005. godine imenovan na mesto direktora Sektora razvoj OD Beograd. Tom prilikom obavlja poslove pripreme, izrade planova i programa gasifikacije teritorije Srbije. U periodu od 2014-2017. nalazi se na mestu pomoćnika generalnog direktora za ekonomiku.

Član je Međunarodne gasne unije (IGU) – programske radne grupe A – Održivi razvoj, gde je tokom svog višegodišnjeg angažovanja dobitnik dva priznanja. Počasni je pridruženi član grčkog Instituta za energiju jugoistočne Evrope (IENE). Rukovodilac je DVGW radne grupe RG6 – Projekat harmonizacije zakonske i tehničke regulative u gasnom sektoru jugoistočne Evrope. Član je više radnih grupa u okviru saradnje sa Sekretarijatom Energetske zajednice, kao i institucijama Evropske komisije

STRUČNI TEKST: Piše: I.G.Balčin

Budući gasovodi i interkonekcije od interesa za Srbiju

JUŽNI GASNI KORIDOR

Južni gasni koridor ([Southern Gas Corridor - SGC](#)) obuhvata četiri integrisana projekta čiji je osnovni cilj da se obezbedi pouzdano snabdevanja Evrope prirodnim gasom iz Kaspiskog regiona i u daljoj budućnosti iz zemalja Bliskog istoka. To su sledeći projekti (slika 1) :

Slika 1. SGC- Južni koridor

1. Shah Deniz (SD1 + SD2)
2. South Caucasus Pipeline (SCP) + SCPX (predstavlja povećanje kapaciteta prethodnog)
3. Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline (TANAP)
4. Trans Adriatic Pipeline (TAP)

Ukupna investiciona vrednost je procenjena na 45 milijardi US dolara. Puštanjem gasnog polja Deniz 2 u punu proizvodnju obezbediće se dodatnih 16 milijardi m³ prirodnog gasa, što sa sadašnjih 10,9 milijardi m³ prirodnog gasa iz Shah Deniz 1 gasnog ležišta, čini značajnu količinu gasa za Tursku i evropsko tržište.

SGC kompanija koja će upravljati ovim sistemom, osnovana je 31. marta 2014. godine kao Closed Joint-Stock Company, ugovorom između Ministarstva ekonomije vlade Azarbejdžana (51%) i državne kompanije SOCAR (49%).

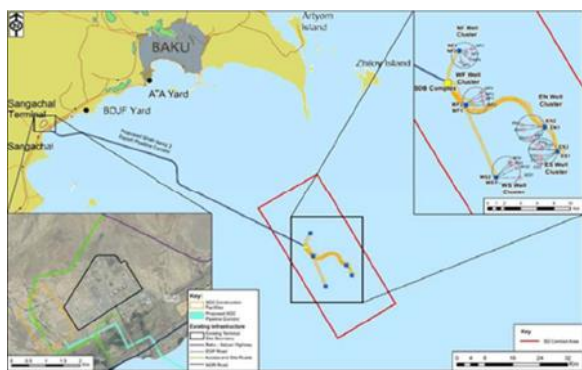
Inaguracija SGC projekta održana je na početnom terminalu Sangachalu četiri godine kasnije (29. maja 2018) .

Shah Deniz projekat (SD)

Ugovor o razvoju gasnog polja Shah Deniz (Kralj mora) potpisan je u junu 1996.godine izmedju kompanija: BP – operator projekta (28,8%), TPAO (19%), Petronas (15,5%), SOCAR (10%), Lukoil (10%), Nico(10%) i SGC Upstream (6,7%).

Procenjuje se da ovo polje ima potencijal od 1,2 biliona, ili 1.200 milijardi kubnih metara prirodnog gasa. Shah Deniz gasno polje locirano je 70 km. jugoistočno od Bakua , na dubini od 50 do 500 metara. Ukupna površina istražnog prostora je preko 780 km² (slika 2).

Slika 2. Shah Deniz polje

Shah Deniz 1

Prva faza ovog projekta Shah Deniz Stage 1 project (“SD1”) je u komercijalnoj upotrebi (10 od 12 bušotina je u radu). Prirodni gas transportuje se podvodnim cevovodima do Sangachal terminala. Terminal je lociran 55 kilometara južno od Bakua. Posle obrade u postrojenjima terminala, prirodni gas transportuje se u gasovodnu mrežu Azarabejdžana. Preostala količina gasa se od 2006. godine transportuje preko SCP gasovoda (692 km) u Tursku. Prema dugoročnim planovima iz Shah Deniz ležišta biće obezbeđeno 8,5 milijardi m³ prirodnog gasa godišnje za potrebe Turske (Shah Deniz 1 i Shah Deniz 2).

Shah Deniz 2

Godine 2011. potpisan je ugovor izmedju Azerbejdžana i Turske kojim se garantuje 6 milijardi m³ prirodnog gasa iz Shah Deniz II polja godišnje za tursko tržište.

Tek posle ispunjenja ove ugovorne obaveze, preostala količina prirodnog gasa biće na raspolaganju za evropsko tržište (ne pre 2020. godine).

Proizvodnja prirodnog gasa iz Shah Deniz 2 polja očekuje se da krene na jesen ove godine. Prema BP podacima, ovo polje imaće u 2019. godišnju proizvodnju od 2 milijarde m³ prirodnog gasa za transport kroz TANAP gasovod .

U 2021.godini, BP očekuje proizvodnju ugovorene količine za tržište Turske od 6 milijardi m³ godišnje. Ostaje 6,5 milijardi m³ gasa godišnje za evropsko tržište. Dalji razvojni planovi Shah Deniz 2 polja najavljuju maksimalnu godišnju proizvodnju prirodnog gasa od 16 milijardi m³ u 2023. godini.

South Caucasus Pipeline (SPC)

SPC, ili Južnokavkasni gasovod je dužine 692 km.

Koristi koridor BTC naftovoda i prolazi kroz Azarbejdžan 443 km i Gruziju 249 km. Prečnik gasovoda je 42 in. Ima kapacitet transporta 7,41 milijardi m³ prirodnog gasa godišnje. Povezuje Sangachal terminal sa turskom gasnom mrežom i koristi se za transport prirodnog gasa iz Shah Deniz gasnog polja. Ovim gasovodom upravlja South Caucasus Pipeline kompanija (SCPC).

Povećanje kapaciteta SPC gasovoda (SCPX)

Polaganjem nove cevi prečnika 48 in, kao i izgradnjom dve kompresorske stanice u Gruziji, dobijen je novi gasovod koji predstavlja direktnu vezu sa TANAP gasovodom.

Ukupna dužina ovog gasovoda je 489 km. (424 km. u Azerbejdžanu, 63 km. u Gruziji i 2 km. TANAP interkonekcije).

Ovim povećanjem , očekuje se godišnji transport od 23,4 milijarde m³ prirodnog gasa, sa mogućnošću povećanja kapaciteta na 31,5 milijardu m³. Investicioni troškovi su procenjeni na 4,7 milijardi US dolara.

Na slici 3. prikazana je trasa SPC i SPCX gasovoda.

Slika 3. SPC i SPCX gasovod

Tehničke karakteristike SCP i SCPX gasovoda

Prečnik: SCP 42 in. , SCPX 48 in.

Ukupna dužina SCP 692 km, SCPX 487 km.

Azerbejdžan SCP 443 km , SCPX 424 km.

Gruzija SCP 249 km , SCPX: 63 km.

TANAP interkonektor (granica Gruzija-Turska)
SCPX 2 km.

Akcionari BP 28,8% ,TPAO 19% ,Petronas 15,5% ,
SOCAR 10% ,Lukoil 10% ,NICO10%, SGC 6.7%

**TRANS-ANATOLIAN
PIPELINE (TANAP)**

TANAP, ili Transanadolijski gasovoda je direktno povezan sa SPC gasovodom na granici Turska-Gruzija i biće povezan sa TAP gasovodom na granici Turska - Grčka.

U martu 2015. godine počela je izgradnja TANAP gasovoda. Ceremonija puštanja u rad ovog gasovoda održana je 12. juna 2018.godine.

Godišnji transportni kapacitet prirodnog gasa iznosi 16,2 milijarde m³ sa očekivanim povećanjem do 30,7 milijardi m³.

Investiciona vrednost TANAP gasovoda iznosi 8,6 milijardi US dolara.

Prema ugovorima, TANAP je u obavezi da prvo isporuči Turskoj 6 milijardi m³ prirodnog gasa

godišnje, a zatim, preko TAP gasovoda preostale količine Zapadnoj Evropi.

Planirano je da TANAP gasovod bude u funkciji transporta svih raspoloživih količina prirodnog gasa u Kaspijskom regionu, kao i prirodnog gasa iz Iraka i Istočnog Mediterana.

Osnovne karakteristike TANAP gasovoda

Prečnik do Eskişehir 56 in. Do granice Turska-Grčka 48 in. do Dardanela 2 x 36 in.

Ukupna dužina 1,813 km. Do Eskişehir - 1,336.3 km., do granice Turska-Grčka - 459 km., do Dardanele - 18 km.

Akcionari: SGC 51%,BOTAS 30%, BP 12% i STEAS: 7%

Slika 4. Gasovod TANAP

TRANS ADRIATIC PIPELINE (TAP)

TAP, ili Transjadranski gasovod biće direktno povezan sa TANAP-om na granici Turska- Grčka i služiće za transport prirodnog gasa preko Grčke, Albanije, Jadranskog mora i Južne Italije (slika 5). Planirano je da ovaj gasovod ima reversni tok, kako bi se obezbedilo snabdevanje prirodnim gasom Jugoistočne Evrope iz pravca Italije (ukoliko su ukaže potreba). Ceremonija početka izgradnje TAP gasovoda održana je 17. maja 2016.godine. Dužina gasovoda biće 878 km, a očekuje se da počne sa radom 2020.godine. Početni kapacitet biće 10 milijardi m³, sa opcijom povećanja na 20 milijardi m³.

Procenjena investiciona vrednost je oko 5,3 milijarde US dolara.

Osnovne karakteristike TAP gasovoda

Prečnik 48 in. (morska deonica – 36 in.)

Ukupna dužina 878 km.

Dužina po deonicama Grčka 560 km, Albanija 215 km, Jadransko more 105 km, Italija 8 km.

Akcionari: BP 20% , SGC20% , SNAM20% , FLUXYS, 19% , ENAGAS16% , AXPO5%

Slika 5. TAP gasovod

TURSKI TOK

Posle neizvesnosti da li će Rusija i Turska postići obavezujući dogovor oko gasovoda Turski tok, 10. oktobra 2016. godine, došlo je do potpisivanja međudržavnog ugovora oko njegove izgradnje.

U maju 2017. godine počelo je polaganje prve linije gasovoda Turski tok.

Početak Turskog toka je kompresorska stanica Russkaya u blizini Anape. Dužina morske deonice iznosi 910 km. Turski tok izlazi u blizini sela Kiyıköy na obalu na severozapadu Turske i nastavlja 180 km, do gradića Lüleburgaza koji se nalazi u blizini bugarske granice.

Turski tok ima dve linije cevovoda ukupnog kapaciteta transporta 31.5 milijardi kubnih metara prirodnog gasa. Prečnik svakog cevovoda je 32 in. Morska deonica cevovoda je položena na dubinu od 2.200 m.

Investiciona vrednost iznosi 11,4 milijarde evra.

Operativna kompanija je South Stream Transport B.V. (kompanija koja je bila osnovana za izgradnju Južnog toka).

Očekuje se da će Turski tok za potrošnju prirodnog gasa u Turskoj obezbediti godišnje 15,75 milijardi m³, odnosno pun kapacitet jedne linije gasovoda. Što se tiče druge linije Turskog toka, informacije su veoma konfuzne. Prema izjavama potpredsednika Evropske komisije Maroša Šefčoviča, evropsko tržište nema dovoljno potrošača za prirodni gas iz ove linije Turskog toka.

Ranije se u sredstvima informisanja javila informacija o izgradnji Tesla gasovoda koji bi išao preko Makedonije, Srbije i Madjarske do Baumgartena skladišta, kao i Istočnog prstena koji bi išao preko Bugarske, Rumunije, Madjarske i Slovačke.

U 2016. godini Gazprom je potpisao Memorandum o razumevanju sa DEPA SA o izgradnji gasovoda Turska-Grčka-Italija (popularno nazvan Posejdon gasovod).

U januaru 2018. godine, Turska je odobrila izgradnju druge linije Turskog toka kroz teritorijalne vode Turske (deonica Crnog mora). Gazprom je doneo investicionu odluku za 2018. godinu u visini od 3,16 milijardi US dolara za izgradnju ove druge linije Turskog toka.

Ukupna procenjena investiciona vrednost druge linije Turskog toka iznosi oko 7 milijardi evra.

U toku 2018. godine na sceni je intenzivna diplomatska inicijativa Bugarske, posebno prema Rusiji u cilju izgradnje druge linije Turskog toka preko bugarske teritorije. Iz baš ne mnogo pouzdanih izvora, stiže vest da Bugarska predlaže da druga linija zaobidje Tursku i direktno se poveže sa Bugarskom (Bugarski tok).

Zvanične izjave Putina i Erdogana potvrđuju da se razmatra opcija produženja Turskog toka sa teritorije Turske u pravcu Bugarske.

Ovom valja dodati i zajedničke izjave ministara Bugarske, Srbije i Madjarske o saradnji na izgradnji deonice Turskog toka druga linija preko teritorija njihovih zemalja.

Slika 6. Turski tok

Polovinom juna 2018. godine, pojavljuje se i izjava ruskog ministra spoljnih poslova Sergeja Lavrova kojom se potvrđuje ranija izjava ministra energetike Rusije Aleksandra Novaka, da su neophodne čvrste garancije EU i Evropskog saveta kako bi se pristupilo izgradnji deonice druge linije Turskog toka na teritoriji zemalja EU članica

LNG TERMINAL - ALEXANDROUPOLIS

Ovaj LNG terminal projektnog kapaciteta 6,1 milijardu m³ prirodnog gasa godišnje predviđen je za snabdevanje Jugoistočne Evrope preko konekcije sa TAP gasovodom i preko interkonektora Grčka – Bugarska (IGB). Grčka kompanija GASTRADE S.A. će će projektovati, izgraditi, upravljati i operativno raditi na ovom LNG terminalu (slika 7).

U maju 2018. godine počelo je testiranje tržišta za projektovani kapacitet LNG terminala. Pored GASTRADE-a i LNG transportera Gasloga koji planiraju učešće sa po 20% udela, interes za rezervaciju kapaciteta LNG terminala izrazile su i kompanije Cheniere Energy (američki izvoznik LNG-a), grčka državna kompanija DEPA i Bulgarian Energy Holding (BEH).

Procenjena vrednost LNG terminala iznosi 370 miliona evra. Planirani završetak radova je predviđen za 2020. godinu.

Slika 7. LNG terminal Aleksandrupolis

INTERKONEKTORI

IGB (ICGB) Projekat

IGB projekat (Interkonektor Grčka-Bugarska) je projekat gasovoda dužine oko 180 km koji od Komotinja (Grčka) do Stare Zagore (Bugarska) povezuje dve gasne mreže (DESFA i TAP) sa Bulgartransgaz gasnim sistemom (slika 8).

Prečnik IGB gasovoda biće 32 in. Planirani transportni kapacitet je oko 3 milijarde m³ prirodnog gasa godišnje, sa projekcijom povećanja na 5 milijardi m³ uz pomoć izgradnje dodatne kompresorske stanice. Planiran je reversni tok ovog gasovoda.

U januaru 2011. godine osnovana je ICGB AD kompanija za izgradnju i upravljanje IGB gasovodom kao zajednička kompanija BULGARIAN ENERGY HOLDING EAD (50%) i IGI POSEIDON S.A (50%).

Slika 8. IGB gasni interkonektor

IGI POSEIDON S.A. je JV grčko-italijanska kompanija sa po 50% udela kompanije DEPA S.A. (Grčka) i kompanije EDISON SpA (Italija).

Procenjena investiciona vrednost IGB gasovoda je oko 220 miliona evra.

Očekuje se da izgradnja ovog gasovoda počne u 2018.godini. Početak komercijalne upotrebe IGB gasovoda planirana je za drugu polovinu 2020. godine.

Gasni interkonektor Srbija – Bugarska

Zajedničku deklaraciju o izgradnji gasnog interkonektora Bugarska-Srbija potpisali su u maju 2018. godine u Sofiji ministri energetike Srbije i Bugarske, Aleksandar Antić i Temenuška Petkova. Ovom deklaracijom, Bugarska i Srbija potvrdile su svoju odlučnost da izgrade interkonektor za prirodni gas, koji bi mogao da počne da radi najkasnije do maja 2022. godine.

Saopštenjem se obe zemlje obavezuju da osnuju zajedničku radnu grupu za kontrolu svake faze projekta i raspravljaju o svim pitanjima koja se mogu pojaviti. Investiciona vrednost srpske deonice je oko 85 miliona evra.

Tehničke karakteristike

Ukupna dužina oko 171 km.

Dužina po deonicama: Srbija 108 km, Bugarska 63 km.

Prečnik 28 in.

Kapacitet 1,8 - 3,3 milijarde m³ prirodnog gasa godišnje.

Slika 9. Interkonektor Niš-Sofija

Za ukupni razvoj transportnog sistema koji će obezbediti pun kapacitet reversnog prenosa prirodnog gasa (2,7 milijardi m³ iz Srbije prema Bugarskoj i 3,2 milijarde m³ iz Bugarske prema Srbiji potrebno je dodatnih oko 208 miliona evra.

Slika 10. Improvizovana mapa dva potencijalna pravca „evropskog“ kraka gasovoda Turski tok

Ovih dana javlja se izjava zamenika direktora ruska energetskog fonda Alekseja Grivača, koji ukazuje da kapacitet ovog interkonektora nije dovoljan za povezivanje sa drugom linijom Turskog toka i da je potrebna dodatna infrastruktura .

Ovom treba da se doda i prethodna izjava premijera Bugarske Borisova, da je postignut aranžman sa Ankarom i Moskvom o obezbeđivanju 1 milijarde m³ prirodnog gasa za Makedoniju i 10 milijardi m³ prirodnog gasa za transport prema Srbiji.

GASTRANS doo Novi Sad - potencijalni gasovod

U istom periodu, GASTRANS d.o.o. Novi Sad, podneo je regulatornoj Agenciji za energetiku Srbije (AERS) zahtev za izuzeće od obaveza primene pravila pristupa treće strane na novom gasovodu koji će ići kroz Republiku Srbiju i povezivati bugarski i mađarski nacionalni transportni sistem.

U postupku dobijanja ove saglasnosti, Gastrans je pristupio testu zainteresovanosti tržišta za

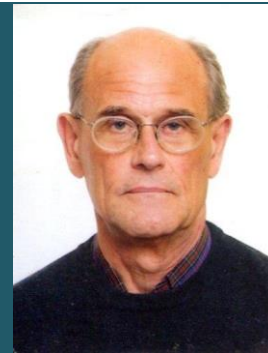
korišćenje transportnih kapaciteta budućeg gasovoda. Na osnovu objavljenog poziva o neobaveznim ponudama korišćenja potencijalnog novog gasovoda, Gastrans je obavestio Agenciju da je pristiglo 10 neobaveznih ponuda. Na osnovu ovih ponuda, projektovani godišnji kapacitet ovog gasovoda treba da iznosi oko 15 milijardi m³ prirodnog gasa.

GASTRANS će, saglasno odluci Agencije za energetiku, do kraja juna uraditi analizu prispelih ponuda i o tim rezultatima obavestiti AERS.

Ukoliko rezultati analize pokažu opravdanost izgradnje gasovoda, pristupiće se narednoj fazi postupka - pozivu učesnicima koji su podneli ponude u prvoj fazi da podnesu obavezujuće ponude za rezervaciju kapaciteta na budućem gasovodu.

STRUČNI TEKST: Piše Aleksandar Nedučin

Zapadni Balkan i prirodni gas Želje i realnost

Tema iz naslova se može uzeti kao nastavak, i u jednom delu detaljniji prikaz opštijeg članka iz jednog od prethodnih naših Biltena („*Prirodni gas u 2018. godini*“). Teritorija koja je predmet ovog razmatranja, od ne tako davno je poznata pod nazivom *Zapadni Balkan*. Osnovni kriterijum za pripadanje ovom geografskom i političkom pojmu je za zapadne političare bio članstvo, odnosno ne članstvo u EU. Tu su, prema tome, osim četiri ex jugoslovenske republike (Srbija, BiH, Crna Gora, Makedonija) još i Albanija i, samoproklamovana Republika Kosovo. To je razlog da Hrvatska, koja mu geografski posmatrano pripada, nije u ovom regionalnom klubu. Očigledno da drugi uslov (članstvo Albanije, Crne Gore i Hrvatske u NATO-u) nije od presudnog značaja za pripadnost ZB.

Ove zemlje su gotovo isključivo vezane za uvoz prirodnog gasa iz Rusije. Karakteristika regiona je, takođe, njegova mala potrošnja (svega 2% ukupne primarne energije, za razliku od zemalja OECD-a gde je taj udeo na nivou od 23%), kao rezultat nivoa privrednog razvoja, BDP-a, životnog

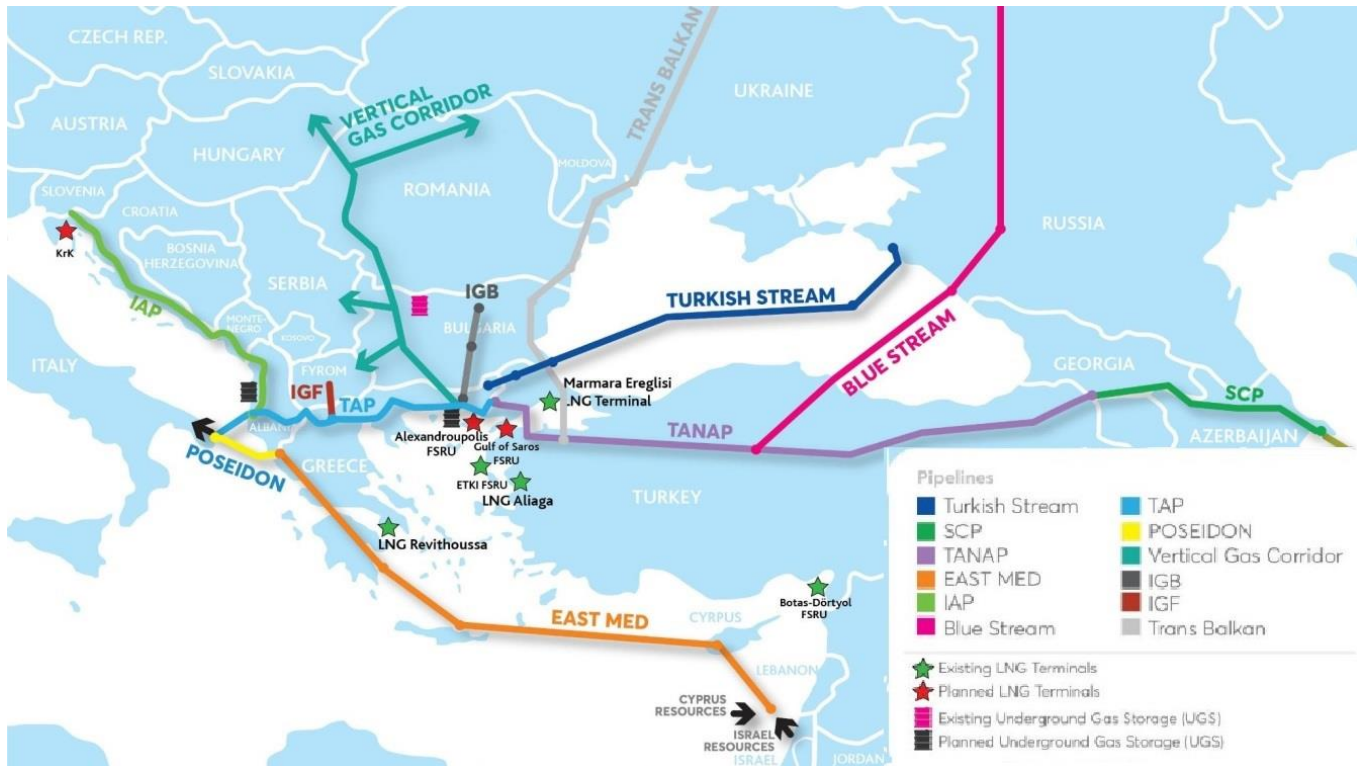
standarda, itd. San svake od njih je da se nađe na nekoj međunarodnoj magistralnoj gasnoj ruti, ili bar što bliže njoj. Geografska pozicija i izlaz na more nekih od njih im daju određene prednosti, koje mogu zainteresovati potencijalne investitore, ali ne znači da su opredeljujući za odabir trase.

Institucionalizovano povezivanje zemalja ZB na energetskom planu je ostvareno kroz članstvo u Energetskoj zajednici, osnovanoj 2005. godine od strane EU i okolnih zemalja, sa ciljem formiranja integralnog pan-evropskog tržišta energijom. Pripadaju joj još (osim nabrojanih zemalja ZB) i Gruzija, Moldavija, Ukrajina, s tim da su Rumunija, Bugarska i Hrvatska, kao zemlje osnivači, u međuvremenu (2007. i 2013. god.) postale punopravne članice EU.

EU je daleko najveći investitor u energetski sektor ZB. Čini to preko finansijskih instrumenata poput pred - pristupnih fondova IPA (*Instrument for Pre-accession Assistance*) i WBIF (*Western Balkan Investment Framework*) kao zajednička inicijativa EU, međunarodnih finansijskih institucija, bilateralnih donora i vlada zemalja ZB). Evropska Komisija je kao najnovije, kroz IPA donirala putem grantova 144 miliona evra za brojne infrastrukturne projekte, a WBIF je alocirala 1,3 milijardu evra (European Union Institute for Security Studies – EUISS, „*Western Balkans: more resilience for the energy sector*“, June 2017.).

Strategija EU je usmerena na diverzifikaciju pravaca snabdevanja (zemlju snabdevača), nesporna i korisna za svaku zemlju nezavisno od članstva, sticajem raznih okolnosti i uticaja svodi se (bar do sada) uglavnom na diverzifikaciju ruta snabdevanja iz Rusije.

Kosovo nema infrastrukturu za uvoz i transport gasa, u planu je izgradnja cevovoda Doljevac – Priština, godišnjeg kapaciteta od 1 milijarde kubika.

Snabdevanje zemalja ZB danas

Srbija se snabdeva ruskim gasom iz gasovoda „Bratstvo“, i to iz njegove grane koja kreće iz Slovačke, sa ulazom iz Mađarske kod Horgoša. Sistem gasovoda visokog pritiska je dužine oko 2.150 km. Izgradnjom podzemnog skladišta u Banatskom Dvoru kapaciteta 450 miliona kubika (sa pripadajućim dvosmernim gasovodom do Gospođinaca), i najavljenim povećanjem na 750 miliona, što je u ovom momentu predmet studije koju radi GASPROM, Srbija ima mogućnost da amortizuje prekid ili smanjenje dotoka u periodu najveće potražnje.

Albanija nije povezana ni sa jednom međunarodnom mrežom. Ukupna dužina gasovoda je oko 400 km, koji, po njihovoj oceni, nije u dobrom stanju. Proizvodnja prirodnog gasa je danas desetak miliona kubika. Uzduju se u izgradnju Transjadranskog gasovoda - TAP (Grčka – Albanija - Italija), što će dati zamaha gasifikaciji zemlje. Shodno gasnom *Master Planu*, pre dve godine su sa Crnom Gorom, BiH i Hrvatskom potpisali sa azerbejdžanskom kompanijom SOCAR *Memorandum o razumevanju* u vezi izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda (*Ionian - Adriatic Pipeline – IAP*), koji bi trebalo da se nadoveže na TAP.

Crna Gora nema infrastrukturu za uvoz i transport gasa. U jeku su istraživanja prirodnog gasa u podmorju. Za izgradnju LNG terminala u Baru će se raditi Studija izvodljivosti. Računaju na izgradnju *IAP*.

Makedonija dobija ruski gas iz Bugarske i vodi ga do Skoplja. Računaju na *TAP* i LNG terminal u Grčkoj. Upravo se traži finansijer interkonekcije sa Grčkom (ukupna dužina cevovoda je 120 km, po 60 u svakoj zemlji).

Bosna i Hercegovina ima gasovod dužine oko 200 kilometara, transportnog kapaciteta od 750 miliona kubika godišnje, sa ulazom iz Srbije kod Zvornika (Šepak). Računaju na izgradnju *IAP*.

Balkanski čvor

Realizaciji balkanskog gasnog čvora (u upotrebi je još i „čvorište“) (Foto AFP: Mapa čvorišta u rukama premijera Bojka Borisova) je izgleda najbliža Bugarska, dobivši zeleno svetlo od EU da ga gradi u okolini Varne i u toku je izrada Studije izvodljivosti.

Geopolitički spor na relaciji Amerika – Rusija, koji je za rezultat imao zatvaranje projekta *Južni Tok* između ostalog i bugarskim odustajanjem, izgleda da nije uticao na ruski stav prema lociranju ovog strateški važnog gasnog objekta. Ali, to je za sada jedino što je koliko-toliko izvesno u celoj priči. *Turski tok* se gradi (sudeći po *Pipeline & Gas Journal*, May 2018, GASPROM pregovara za

kopneni deo druge linije gasovoda na turskoj teritoriji), *TANAP* se završava, a kojim pravcem/pravcima, kapacitetom/kapacitetima će ići nakon zadovoljavanja naraslih potreba Turske, uveliko je predmet nagađanja i lepih želja. Dokaz tome je i vest od sredine marta ove godine o sastanku ministara inostranih poslova Rumunije, Bugarske i Grčke na ovu temu, gde sem opštih mesta, ništa konkretno nije rečeno.

Mađarska i GASPROM su potpisali sredinom prošle godine sporazum o produžetku *Turskog toka* preko teritorija Bugarske i Srbije do Mađarske, sa priključenjem na taj gasovod krajem 2019. godine. Sa ovim je u koliziji prezentacija direktora *Institute of Energy for South East Europe - IENE* iz Atine, održanoj početkom marta ove godine, gde se govori o proširenom *Južnom gasnom koridoru* uvodeći pojam „vertikalnog koridora“ koji polazeći od Turske, preko Rumunije i Bugarske ulazi u Mađarsku (sa bočnim pravcima prema Makedoniji i Srbiji). Razumevanju, dakle, nikad kraja (misli se na sijaset potpisanih Memoranduma o razumevanju, tzv. *MOU*), da ne spominjemo da se u projektu *Južni tok* došlo i do pompeznog zavarivanja prvih cevi.

U povodu plana o stvaranju otvorenog, diverzifikovanog regionalnog gasnog „haba“ u Bugarskoj, koji bi služio i zemljama *ZB*, direktor unutrašnjeg tržišta energijom Evropske Komisije, Klaus - Dieter Borchard, izjavio je ([Platts June 29, 2016.](#)) da „ako pružimo fer šansu jugoistočnoj Evropi da razvije svoje sopstveno tržište gasa, mislim da će se sniziti polemički tonovi oko izgradnje *Severnog toka 2*“. Jer, čak 13 zemalja članica EU su oponenti ovom projektu. Nemačka se, prema *Eurostat-u 2018*, i sada u najvećem procentu snabdeva iz *Rusije* (31%). Ostali izvori su joj Norveška (24%), Holandija (23%), Danska, Engleska i drugi (11%) i, konačno, sopstveni (11%). Interes je ovde prevashodno postati centralna tačka gasnog tržišta Evrope, gde su

benefiti od tranzita za okolne zemlje i dalje (što dalje to bolje) samo dobrodošla „kolateralna“ šteta.

Kada je o rizicima snabdevanja regiona prirodnim gasom reč (procena veličine potencijalnog gubitka i verovatnoća nastajanja), i to bilo da se radi o prekidu isporuke ili njenom smanjenju izazvanim političkim motivima i pritiscima, tehničkim razlozima u vidu ispada sistema ili kao posledici znantnog povećanja tražnje, zemlje ZB nemajući alternativu, prepuštene su same sebi. Ne postoji mreža, sistem gasovoda koji ih povezuje, nema više ulaza, nema više snabdevača, koji bi kao celina kompenzovali eventualnu novonastalu neugodnost. Jedini ulazi regiona su preko primopredajne stanice Horgoš, od koga zavise Srbija i BiH, i na makedonsko-bugarskoj granici na koji je upućena isključivo Makedonija.

Za punu EU sigurnost snabdevanja, potrebni su ispunjeni uslovi funkcionisanja međusobno povezanog (interkonektovanog, po novogovoru) tržišta energijom, uz omogućenu kupovinu svim potrošačima po prihvatljivim cenama.

Snabdevanje u budućnosti

Ako se ispuni pretnja da od 2019. više neće biti tranzita ruskog gasa preko Ukrajine, a njegova cena, isporučenog preko severne rute (*Severni tok 2*), će u Srbiji biti sigurno viša nego do sada. I to pod uslovom da nije sporan kapacitet linija gasovoda koji će na putu do nas kompenzovati nedostajuće količine i drugim zemljama, kojima je uskraćeno dotadašnje dugogodišnje snabdevanje. Naši planovi se svode na realizaciju pravca Niš - Sofija, ostavljajući nas da čekamo da Bugarska postane, jednog dana, gasno raskršće Balkana. Preko IPA fondova je od EU obezbeđeno 50 miliona evra za njegovu izgradnju (zvaničnog naziva *Gasni interkonektor Bugarska – Srbija*, po *Memorandumu o sprovođenju prioriternih projekata za region Centralne i Jugoistočne*

Evrope, potpisanom od strane svih ministarstava energetike zemalja ovog regiona i Evropske Komisije u Dubrovniku, jula 2015. godine). Trasa ovog gasovoda će pratiti trasu autoputa *Koridor 10*, u toku je priprema ponude za naknadu štete vlasnicima katastarskih parcela preko kojih on prolazi (traži se „službenost prolaza“ za oko 2.000 parcela).

Zatim, preduzeće JUŽNI TOK d.o.o. iz Novog Sada je preregistrovano u GASTRANS d.o.o. sa januarom ove godine, i sprovodi prvu fazu ispitivanja interesovanja tržišta za korišćenje budućeg gasovoda (ruski gas iz druge cevi *Turskog toka*) kojim bi se preko Srbije spojili bugarski i mađarski gasni sistemi. Ulaz u Srbiju bi bio kod Zaječara, kapacitet (navodno) 12 milijardi kubika (svaka od dve cevi *Turskog Toka* je kapaciteta 15,75 milijardi; Bugarska troši 3 milijarde). Gradio bi ga GASTRANS na teritoriji Srbije trasom planiranom za *Južni tok* u dužini od 421 km. U pitanju su i dalje izvesnost usklađivanja propisa (i interesa) EU i Rusije kao prioritet, zatim količine i destinacije, rokovi, uslovi i struktura finansiranja, itd. Određenu fleksibilnost pokazuje GASPROM postepenim prelaskom sa prakse dugoročnih isporuka gasa na modele koje praktikuje EU - trgovina na „habu“, što uliva optimizam u dalje pregovore suprotstavljenih strana.

Za nas je ohrabrujuće da nam je GASPROM dao dozvolu da možemo da reeksportujemo višak gasa, kao učesnik u trgovini ovog sve važnijeg energenta, budući da njegov udeo u primarnoj

energiji globalno posmatrano raste i, očekuje se da se 2035. izjednači sa naftom. U prilog ide i da proizvodnja u Evropi pada, a potrošnja raste.

Za sada, s obzirom da je komercijalni protok gasa počeo krajem juna, kao moguć pravac delimičnog snabdevanja regiona ZB preko Bugarske (ako išta preostane) je *Južni gasni koridor (Južno kavkaski – SCP, TANAP, TAP)*. Ističući njegov značaj, prilikom otvaranja TANAP-a, predsednik Turske ga je nazvao „energetskim Putem Svile“.

Pošto se i LNG vidi kao moguć vid snabdevanja regiona, i konkretno, bugarskog „haba“, treba uzeti u obzir da je osim po jednog postojećeg LNG terminala u Grčkoj i Turskoj, planirana izgradnja još po jednog (Aleksandropolis u blizini granice sa Turskom, i naspram njega na azijskoj obali Turske). Plus na Krku, kada i ako do toga uopšte dođe zbog jakog ekološkog lobija, a i ekonomija mu izgleda nije jača strana.

JP SRBIJAGAS, u stvaranju preduslova za povezivanje sa mrežama susednih zemalja, osim navedenog gasovoda Niš - Sofija kao interkonekcije sa Bugarskom, planira još izgradnju sledećih, kao vezu:

- sa Rumunijom, Mokrin - Arad (1 mlrd m³) i
- sa Hrvatskom, Futog - Sotin, (1,5 mlrd m³).

Osim toga, Srbija bi mogla da bude i tranzitna zemlja za Makedoniju, Albaniju, Crnu Goru (za BiH već jeste, preko republike Srpske).

Na pitanje „šta Srbiji preostaje?/šta može da uradi?“ u neizvesnoj „gasnoj“ budućnosti viđenoj s kraja 2015., u situaciji kada se par godina kasnije

skoro ništa nije promenilo nabolje za nas, prezentacija „INVESTICIONI PROJEKTI JP SRBIJAGAS“ daje odgovor da su to izgradnja još jednog Podzemnog Skladišta Gasa (Itebej, krajnjeg kapaciteta od oko milijardu kubika kao i Banatski Dvor), zatim jednog manjeg za potrebe grada Beograda (Tilva), i LNG terminala u luci Pančevo - uz ugovaranje novih pravaca snabdevanja preko *Severnog toka 2* i Baumgartena.

Status quo će verovatno potrajati, jer 80 milijardi kubika ruskog gasa, koliko se godišnje transportuje preko teritorije Ukrajine, u dogledno vreme nije moguće prevesti nekom alternativnom rutom, a možda se i kroz rusko - ukrajinski spor „tvrđi pazar“ kako bi se korigovali ili tranzitna tarifa, ili transportovane količine za Evropu, ili količina potrebna Ukrajini. A dalje, na osnovu svega napred iznetog o perspektivi snabdevanja i Srbije i ZB u celini, „*jedino je izvesno da ništa nije izvesno*“, uz čega ide i ona Pašićeva „*spasa nam nema, propasti nećemo*“ (rečeno doduše u tragičnim ratnim okolnostima).

Sigurno da na putu stvaranja integralnog evropskog tržišta gasa, što je kao daleku viziju postavila EU, zemlje *Zapadnog Balkana* imaju, naravno, i svoje mesto i svoju ulogu. S obzirom na svoju veličinu, ekonomsku moć i potrošnju gasa, sporednu doduše, ali ipak, bilo to kao zemlje tranzita, bilo kao krajnja odredišta gasnih puteva.

PODZEMNA SKLADIŠTA GASPROM-a U EVROPI

Potencijalni izvori snabdevanja Srbije

U slučaju poremećaja snabdevanja prirodnim gasom, Gasprom je u mogućnosti da preko svojih podzemnih skladišta u Evropi reaguje i obezbedi Srbiji određene količine prirodnog gasa .

Gasprom Export je suvlasnik sledećih podzemnih skladišta prirodnog gasa u Evropi :

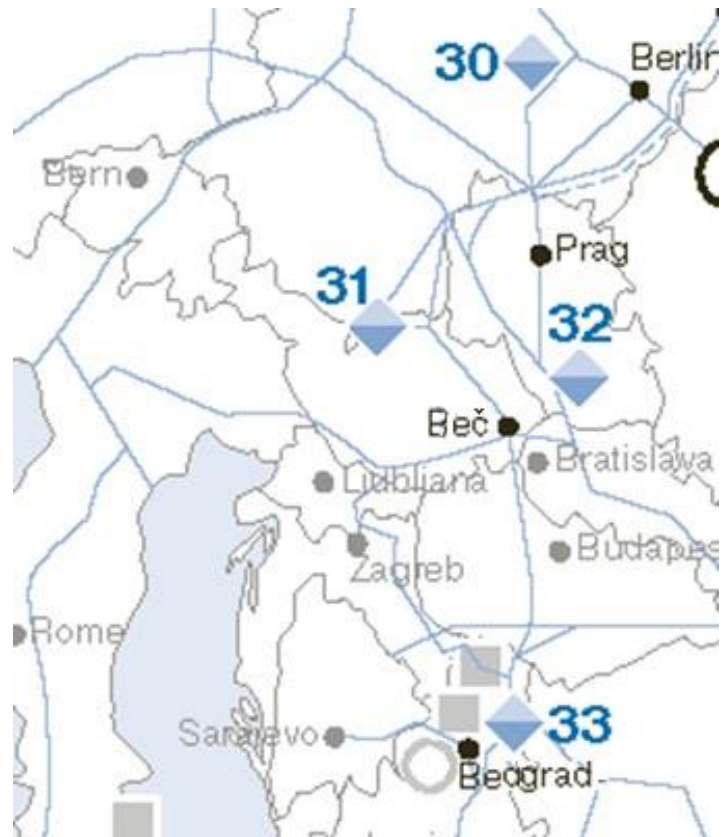
- Etzel, Jemgum, Katharina, and Rehden (Germany);
- Haidach (Austria);
- Bergermeer (Netherlands);
- Banatski Dvor (Serbia);
- Dambořice (Czech Republic).

U slučaju potrebe, za očekivati je snabdevanje Srbije prirodnim gasom iz najbližih Gaspromovih skladišta :

1. Haidach (Austrija) podzemnog skladišta koje se nalazi u blizini Salzburga. Ovo je najveće skladište prirodnog gasa u Centralnoj Evropi. Ima kapacitet od 4,3 milijarde Nm³prirodnog gasa.
2. Dambořice (Czech Republic) je podzemno skladište prirodnog gasa koje ima kapacitet od 448 Nm³

Po potrebi Gasprom ima ugovore za dodatne kapacitete u podzemnim skladištima gde nije suvlasnik.

Prema objavljenim podacima , u 2017.godini, Gasprom raspolaže u svojim podzemnim skladištima u Evropi preko 5 milijardi Nm³ prirodnog gasa. Kapacitet dnevne isporuke iznosi 83.3 miliona Nm³prirodnog gasa.

31 – Haidach (Austria)

32 – Dambořice (Czech Republic)

ODRŽANA DESETA REDOVNA SEDNICA SKUPŠTINE AKCIONARA NIS-A

U Beogradu je 21. juna održana Deseta redovna sednica Skupštine akcionara NIS a.d. Novi Sad na kojoj je doneta Odluka o raspodeli dobiti za 2017. godinu, isplati dividendi i utvrđivanju ukupnog iznosa neraspoređene dobiti Društva. Na osnovu ove odluke NIS a.d. Novi Sad će akcionarima na ime dividende isplatiti 6.948.003.644 dinara, odnosno 42,61 dinar po akciji bruto. Time će NIS a.d. Novi Sad akcionarima šestu godinu zaredom na ime dividende isplatiti 25 odsto prošlogodišnje neto dobiti Društva. Neto dobit NIS a.d. Novi Sad u 2017. godini iznosila je 27,8 milijardi dinara.

Pravo na dividendu za 2017. godinu imaju svi akcionari NIS a.d. Novi Sad koji su upisani u Centralnom registru, depou i kliringu hartija od vrednosti na Dan akcionara Desete redovne sednice

Skupštine akcionara, odnosno na dan 11. juni 2018. godine.

Dan i postupak isplate dividende akcionarima određiće Odbor direktora NIS a.d. Novi Sad.

Takođe, Skupština akcionara je usvojila i Godišnji izveštaj NIS a.d. Novi Sad za 2017. godinu, kao i Finansijske izveštaje, Konsolidovane finansijske izveštaje i izveštaje o izvršenoj reviziji Finansijskih izveštaja i Konsolidovanih finansijskih izveštaja za 2017. godinu.

Za revizora Finansijskih izveštaja i Konsolidovanih finansijskih izveštaja za 2018. godinu izabrano je društvo „PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd“.

Na predlog većinskog akcionara, JAD „Gasprom njeft“, na sednici Skupštine su za članove Odbora direktora NIS a.d. Novi Sad imenovani:

- Vadim Jakovljevič, zamenik predsednika Izvršnog odbora, prvi zamenik generalnog direktora JAD „Gasprom njeft“,
- Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS a.d. Novi Sad,
- Sergej Papanko, načelnik Departmana za rad sa zajedničkim preduzećima i efikasnost biznisa JAD "Gasprom njeft",
- Anatolij Černer, zamenik predsednika Izvršnog odbora, zamenik generalnog direktora za logistiku, preradu i promet JAD „Gasprom njeft“,
- Aleksej Jankevič, član Izvršnog odbora, zamenik generalnog direktora za ekonomiku i finansije JAD „Gasprom njeft“,
- Aleksandar Krilov, direktor Direkcije za regionalnu prodaju JAD „Gasprom njeft“.

Na predlog Republike Srbije za članove Odbora direktora su imenovani:

- Nikola Martinović,
- Danica Drašković.

Za nezavisne članove Odbora direktora imenovani su Wolfgang Rutenštorfer i Olga Visocka.

Za predsednika Odbora Skupštine akcionara za nadzor nad poslovanjem i postupkom izveštavanja akcionara NIS a.d. Novi Sad je imenovan Nenad Mijailović, dok su za članove tog Odbora imenovani Zoran Grujičić i Aleksej Urusov, direktor Direkcije za ekonomiku i korporativno planiranje JAD „Gasprom njeft“.

NIS ponovo proglašen za energetski superbrend Srbije

U konkurenciji velikog broja domaćih kompanija i brendova, NIS-u je uručeno priznanje pobjednik "broj 1" u kategoriji „Energija“ na svečanoj dodeli nagrada Corporate Superbrands Srbija 2017/2018.

Na manifestaciji održanoj 19. juna u beogradskom hotelu „Metropol“ nagradu je u ime kompanije primila Milena Spasić, direktor Sektora za društveno odgovorno poslovanje. Ovo je treći put da NIS dobija ovo vredno priznanje u kategoriji „Energija“, jer je kompanija proglašena za domaći energetski superbrend i u sezonama 2012/13. i 2015/16. godina.

Za NIS je od posebne važnosti što su o dodeli priznanja odlučivali članovi stručnog žirija i građani koji su učestvovali u istraživanju javnog mnjenja što svedoči da su i stručna javnost i potrošači prepoznali napore kompanije da neprestano radi na unapređenju kvaliteta proizvoda i usluga. Pored toga, nagrada u kategoriji „Energija“ za NIS ne simbolizuje samo delatnost kompanije, već i napore da se realizacijom društveno odgovornih projekata doprinese opštem socijalnom i ekonomskom razvoju lokalnih zajednica širom Srbije. Takođe, ovo priznanje za NIS predstavlja veliku čast, ali i obavezu da u skladu sa korporativnim sloganom „Budućnost na delu“ nastavi sa započetom sveobuhvatnom modernizacijom kompanije, kao i sa realizacijom društveno odgovornih programa u cilju da se dodatno doprinese širem društvenom boljitku.

Ove godine za nagrade je konkurisalo oko 2.600 domaćih organizacija, institucija, kompanija i brendova podeljenih u 35 kategorija prema oblasti poslovanja. Superbrands je licencni program pokrenut 1994. godine u Velikoj Britaniji i vodeća je

svetska platforma za promociju brendova, prisutna u više od 80 zemalja. Cilj programa je promocija najuspešnijih kompanija, organizacija i institucija. Kriterijumi za dobijanje statusa superbrenda zasnovani su na tri glavne osobine: prepoznatljivost i ugled, dugogodišnja doslednost i pouzdanost, kao i korporativna odgovornost, odnosno odgovorno poslovanje.

Lider održivog razvoja u Srbiji

Kompanija NIS je predstavila Izveštaj o održivom razvoju za 2017. godinu, osmi po redu od početka izveštavanja 2010. godine u prijatnom ambijentu Muzeja moderne umetnosti „Macura“ u Starim Banovcima. Kompanija je i na ovaj način pokazala da su poslovni rezultati veoma važni, ali da su briga o ljudima i životnoj sredini od jednakog značaja, te da će NIS ostati dosledan takvom pristupu i u budućnosti.

Predstavljanju Izveštaja o održivom razvoju prisustvovali su Aleksandar Antić, ministar rudarstva i energetike Srbije, poslovni saradnici kompanije, predstavnici stručne javnosti i medija, kao i predstavnici sindikata i top menadžmenta NIS-a.

Tom prilikom održana je panel diskusija „Održivost inovacija“ na kojoj su, pored Kirila Tjurdenjeva, generalnog direktora NIS-a, učestvovali i Miroslav Lutovac, direktor sektora industrije Privredne komore Srbije, Olivera Andrijašević iz revizorske kuće „Ernst&Young“ i Filip Ilić, stipendista NIS-a koji je nakon završetka školovanja zaposlen u kompaniji.

Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS, rekao je da su principi održivog razvoja već utkani u svaki proces u kompaniji.

„Više od svega drugog, osnova održivog razvoja je briga o ljudima, na svaki mogući način. Od gledanja na jednakost polova kao na mogućnost, do stvaranja uslova za dostojanstveni život i rad. Najvažnija je svakako, briga o zdravlju i životu svakog našeg zaposlenog. Jedan od najznačajnijih stubova održivog razvoja za NIS je ulaganje u ljude. Od 2009. godine NIS je u društveno odgovorne projekte uložio više od 3 milijarde dinara, a samo u projekte u oblasti obrazovanja i nauke više od 600 miliona dinara. Za NIS ulaganje u mlade i znanje predstavlja investiciju koja se uvek isplati jer je reč o talentovanim i mladim ljudima, koji su motivisani i usmereni na promenu, razvoj i inovacije koji doprinose modernizaciji što je ključ za očuvanje konkurentnosti i održivosti kompanije“, rekao je Tjurdenjev.

Aleksandar Antić, ministar rudarstva i energetike Srbije, govorio je o značaju poslovanja u skladu sa principima održivog razvoja.

„Značaj toga često izgubimo iz fokusa, a ova planeta je naše jedino stanište i jedina budućnost naše dece. Upravo zato sam ponosan što NIS, kao možda baš naša najbogatija kompanija, predstavlja lidera u toj oblasti i nameće upravo ciljeve koji su esencijalno važni i od njih zavisi budućnost svih nas, pa i budućnost kompanije. Iz tog razloga Vlada Srbije posebnu pažnju posvećuje ciljevima Ujedinjenih nacija vezano za održivi razvoj i to duboko prepoznaje kao ekonomsku, socijalnu i ekološku dimenziju kojoj treba udahnuti život na raznim

poljima – od održive energije do ulaganja u ljudske resurse“, naveo je Antić.

Izveštaj kompanije NIS o održivom razvoju za 2017. godinu, koji je u skladu sa standardima vodeće organizacije u svetu u oblasti održivog poslovanja Global Reporting Initiative (GRI), verifikovala je nezavisna revizorska kuća „Ernst&Young“. Izveštaj se fokusira na izazove u poslovanju NIS-a tokom 2017. godine, kao i na ključna pitanja vezana za poslovne aktivnosti i društveno odgovorne projekte kompanije.

Između ostalog, u Izveštaju se navodi da je NIS u 2017. godini značajno unapredio finansijske rezultate pa je tako ostvarena neto dobit od 27 milijardi dinara, odnosno 80 odsto više nego u 2016. godini. Takođe, NIS je u razvoj kompanije uložio 26,5 milijardi dinara i tako ostao jedan od vodećih domaćih investitora. U skladu sa Strategijom razvoja do 2025. godine prioritet NIS-a i u narednom periodu biće uvođenje moderne opreme i inovativnih tehnologija koje će omogućiti kompaniji da zadrži poziciju lidera na regionalnom energetskom tržištu.

Pored toga, NIS je u 2017. godini nastavio da realizuje brojne projekte iz oblasti zaštite životne sredine i u te svrhe uložio 479 miliona dinara. Takođe, pod sloganom „Budućnost na delu“ NIS sprovodi društveno odgovorne projekte u koje je tokom 2017. godine investirano više od 370 miliona dinara. Prioritet kompanije u toj oblasti je da doprinese socijalnom i ekonomskom razvoju šire društvene zajednice, sa naročitom pažnjom na unapređenje obrazovanja, kako bi se stvorili što bolji uslovi za budući razvoj mladih u Srbiji. Takođe, NIS je veliku pažnju posvetio i profesionalnom razvoju zaposlenih pa je u njihove obuke samo u 2017. godini uloženo 196 miliona dinara.

NIS najbolji korporativni brend na dodeli priznanja „Najbolje iz Srbije“

Kompanija NIS dobila je drugu godinu zaredom priznanje za najbolji korporativni brend u kategoriji „Proizvodna dobra i poslovne usluge“ na svečanoj dodeli nagrada „Najbolje iz Srbije“. Na manifestaciji održanoj u beogradskom hotelu „Hilton“ priznanje je u ime NIS-a primio Vadim Smirnov, zamenik generalnog direktora i direktor Funkcije za spoljne veze, odnose sa državnim organima i PR. Priznanje kompaniji NIS uručio je Rasim Ljajić, potpredsednik Vlade Srbije i ministar trgovine, turizma i telekomunikacija.

Poseban značaj nagrade je u činjenici da, pored tržišno-finansijskih parametara, o dodeli priznanja svojim glasovima odlučuju potrošači, kao i članovi stručnog žirija. Ponovno proglašenje NIS-a za najbolji korporativni brend u kategoriji „Proizvodna dobra i poslovne usluge“ za kompaniju je velika čast, ali i obaveza da nastavi predano da radi na unapređenju svojih proizvoda i usluga kako bi izašla u susret potrebama potrošača i uspešno odgovorila na sve tržišne izazove.

Ovo je ukupno 4. put da NIS na takmičenju dobija priznanje kao najbolji domaći korporativni brend. Pored toga, kompanija je nagrade „Najbolje iz Srbije“ dobila i za svoje dva maloprodajna brenda – GAZPROM i NIS Petrol benzinske stanice.

Akciju „Najbolje iz Srbije“, u okviru koje se biraju najuspešniji robni i korporativni brendovi na domaćem tržištu, kao i najbolji izvoznici, manifestacije i startup preduzeća, organizuje Privredna komora Srbije u saradnji sa Ministarstvom trgovine, turizma i telekomunikacija.

Manifestacija je prvi put organizovana 2004. godine pod nazivom „Najbolje robne marke Srbije“ da bi 2008. godine naziv bio promenjen u „Najbolje iz Srbije“ kako bi bio proširen opseg nominacija. Pre ovogodišnjeg ciklusa u akciji je nominovano više od 1.700 brendova u različitim kategorijama.

Predsednica Vlade Srbije posetila Naučno-tehnološki centar NIS-a

Predsednica Vlade Republike Srbije Ana Brnabić posetila je 21. maja Naučno-tehnološki centar (NTC) u Novom Sadu, zavisno društvo NIS-a koje pruža naučno-tehnološku podršku delatnostima kompanije i predstavlja centar za razvoj i inovacije. Predsednicu Vlade Srbije su dočekali Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS-a, Vadim Smirnov, zamenik generalnog direktora NIS-a i direktor Funkcije za spoljne veze, odnose sa državnim organima i PR, i Nikolaj Zalevski, direktor NTC-a, i upoznali je sa osnovnim delatnostima i najvažnijim projektima Centra. Takođe, predsednica Vlade Srbije je upoznata sa primenama novih tehnologija u proizvodnji nafte i gasa, IT projektima u kompaniji, kao i investicijama NIS-a u obrazovni sistem Srbije.

Kao kompanija koja u svim segmentima poslovanja primenjuje moderne tehnologije i inovacije, NIS ulaže značajna sredstva u razvoj NTC-a sa ciljem da to postane regionalna baza koja će pratiti potrebe NIS-a, Gasprom njefta i njegovih kćerki kompanija, kao i pružati usluge trećim licima. Tako je samo u razvoj IT sektora NTC-a u poslednjih pet godina uloženo 8 miliona evra. Između ostalog, opremljena je savremena laboratorija za oblast istraživanja i proizvodnje nafte i gasa i nabavljena sofisticirana IT oprema koja omogućava kvalitetnu i brzu obradu velike količine podataka. Takođe, predstavnicima Vlade Srbije je predloženo da je NIS od 2009. godine

kroz različite društveno odgovorne projekte u razvoj obrazovne infrastrukture u Srbiji uložio više od 600 miliona dinara, kao i da kompanija saraduje sa brojnim domaćim i stranim obrazovnim i naučnim institucijama i stipendira talentovane učenike i studente. Pored toga, NIS je opredeljen da pruža šansu mladima posle okončanja školovanja, pa je samo u NTC-u u poslednjih pet godina zaposleno više od 50 stručnjaka.

Predsednica Vlade Srbije Ana Brnabić zahvalila je kompaniji NIS na ulaganju u istraživanje i razvoj, kao i na investicijama u obrazovni sistem Srbije, najavivši još obimniju saradnju Vlade Srbije i NIS-a u budućnosti.

„Prvi prioritet Vlade Srbije je obrazovanje i digitalizacija. Da bi Srbija postala konkurentnija i da bismo ostvarili dinamičniji i održiv rast u budućnosti, neophodno je da ulažemo daleko više i u obrazovanje, nauku, istraživanje i razvoj. Za to je neophodna bliža saradnja prosvete i nauke sa privredom. Danas sam se uverila da je Naučno-tehnološki centar kompanije NIS jedan od dobrih primera kako se saraduje sa privredom i kako se sistemski daje podrška pametnim, talentovanim i vrednim mladim ljudima. Projekti istraživanja i razvoja mogu da „poguraju“ unapred ne samo NIS, već celu ekonomiju Srbije“, izjavila je predsednica Vlade Srbije.

Povodom posete predsednice Vlade Srbije, Kiril Tjurdenjev, generalni direktor NIS je izjavio:

„Znajući koliko se premijerka Brnabić i sama zalaže za tehnološki razvoj i modernizaciju, verujem da je Naučno-tehnološki centar NIS-a pravo mesto za njenu posetu našoj kompaniji. Poslovanje i tržište u svakom, a naročito u energetsom sektoru, danas traže stalne inovacije, brze reakcije i pre svega, moderno obrazovane stručnjake koji će ići u korak ili, još bolje, ispred svog vremena. Prednost među kompanijama danas, više nego ikada, donose kreativnost i znanje. Samo u poslednjih 5 godina, ovde je zaposleno 50 mladih stručnjaka, a u Centar i IT razvoj uloženo je 8 miliona evra“.

DIZEL
G-DRIVE

MOĆNA TRANSFORMACIJA

POVEĆANA SNAGA MOTORA

POBOLJŠANE PERFORMANSE MOTORA

PROFESIONALNA ZAŠTITA SISTEMA ZA GORIVO

ČLANICE NNKS-WPC

JP SRBIJAGAS

SRBIJAGAS INTENZIVNO RADI NA STRATEŠKIM PROJEKTIMA

Sigurno, bezbedno i pouzdano snabdevanje tržišta Srbije prirodnim gasom jeste misija nacionalne gasne kompanije, Javnog preduzeća „Srbijagas“. Stoga su sve aktivnosti preduzeća nekoliko godina unazad, a naročito ove, 2018. godine, usmerene ka realizaciji strateških gasovodnih projekata koji će ovaj cilj učiniti realnim. Sve ono o čemu se u javnosti često govori, a to su pre svih proširenje podzemnog skladišta gasa u Banatskom Dvoru, zatim interkonekcija sa Bugarskom, kao i mogućnost za naše priključenje na drugi krak Turskog toka koji će ruski gas dopreмати u region južne i jugoistočne Evrope, jesu projekti na kojima Javno preduzeće „Srbijagas“ aktivno i intenzivno radi zajedno sa svojim osnivačem, Vladom Republike Srbije.

MINISTRI SRBIJE I BUGARSKJE POTPISALI IZJAVU O INTERKONEKCIJI

Ministar rudarstva i energetike Republike Srbije, Aleksandar Antić je, tokom Samita EU i zemalja Zapadnog Balkana, potpisao sa bugarskom ministarskom energetike Temenuškom Petkovom, Zajedničku izjavu o izgradnji projekta gasnog interkonektora Bugarska-Sofija. Izjava je potpisana u prisustvu predsednika Republike Srbije Aleksandar Vučića, i lidera EU i Zapadnog Balkana, a ima za cilj razvijanje projekta povezivanja energetske tržišta i jačanje sigurnosti snabdevanja gasom u regionu.

Sigurnost snabdevanja gasom je prioritet Srbije i Bugarske, ali i svih zemalja regiona i Evrope.

Interkonekcija Niš – Dimitrovgrad je zajednički prioritet obe zemlje, na čemu se intenzivno radi, jer Evropska unija preko svojih grantova učestvuje u finansiranju tog projekta, i Srbiji je opredeljeno 49,6 miliona evra", rekao je republički ministar rudarstva i energetike Aleksandar Antić.

Gasna interkonekcija Srbije i Bugarske veoma je važna, imajući u vidu da obe zemlje imaju sve veću potrošnju tog energenta, pre svega zbog rasta industrijske proizvodnje, ali i energetske bezbednosti, kao i potrebe da se diversifikuju pravci snabdevanja tim energentom.

-Zajedničkim odgovornim pristupom prevazilazimo izazove u oblasti diversifikacije i sigurnosti snabdevanja gasom, uzimajući u obzir značajan napredak, ostvaren na teritorijama obe zemlje, naveo je ministar Antić.

U deklaraciji koju su lideri EU i zemalja članica Unije usvojili prethodnog dana u Sofiji, energetska sigurnost biće prioritet, između ostalog, kroz bolju energetske efikasnost, bolju prekograničnu međusobnu povezanost,

diversifikaciju izvora i pravaca, kao i uravnoteženu kombinaciju raznih izvora energije uz bolju integraciju obnovljive energije.

SASTANCI U SANKT PETERBURGU

Ministar rudarstva i energetike Aleksandar Antić sastao se tokom Međunarodnog ekonomskog foruma u Sankt Peterburgu sa ruskim ministrom energetike Aleksandrom Novakom. Antić i Novak su pozitivno ocenili saradnju dve zemlje u oblasti energetike koja se pre svega ogleda kroz strateško partnerstvo Gasproma i Srbijagasa, kao i rad zajedničke kompanije - NIS. Tokom susreta ministra Antića sa mađarskim ministrom spoljnih poslova i trgovine Peterom Sijartom, zajednički je ocenjeno da imamo iste ciljeve po pitanju energetske bezbednosti u regionu, sa posebnim akcentom na sigurnost snabdevanja gasom, uzimajući u obzir narastajući značaj tog energenta.

POTRAŽNJA ZA RUSKIM GASOM U SRBIJI NASTAVLJA DA RASTE

Kao što je poznato, osnovni partner Gasproma u Srbiji je JP „Srbijagas“, preduzeće koje se bavi transportom, skladištenjem i distribucijom gasa na teritoriji Republike Srbije.

Tokom 2017. Gasprom je u Srbiju isporučio 2,1 milijardu kubnih metara gasa, što je za 21,2% više nego u 2016. godini (1,75 milijardi m³).

27. juna 2017. godine Gasprom i Ministarstvo rudarstva i energetike Srbije potpisali su Mapu puta - plan realizacije projekta, dokument koji predviđa sprovođenje niza aktivnosti na realizaciji plana razvoja sistema za transport gasa u Republici.

Gasprom i Srbijagas su 3. juna 2017. godine zaključili Memorandum o razumevanju za izradu studije izvodljivosti projekta proširenja PSG „Banatski Dvor“.

„Turski tok“ je projekat gasovoda iz Rusije u Tursku preko Crnog mora i dalje do granice Turske sa susednim zemljama. Prvi krak gasovoda namenjen je za tursko tržište, a drugi za zemlje Južne i Jugoistočne Evrope.

U okviru Međunarodnog ekonomskog foruma 2018. u Sankt Peterburgu, tokom maja ove godine, održan je radni sastanak predsednika Upravnog odbora PAO „Gasprom“ Alekseja Milera i ministra rudarstva i energetike Republike Srbije Aleksandra Antića. Sastanku je prisustvovao i generalni direktor JP „Srbijagas“ Dušan Bajatović sa saradnicima.

Učesnici sastanka razmotrili su tendencije razvoja energetskeg sektora u Jugoistočnoj Evropi. Posebna pažnja bila je posvećena rastućoj potražnji za ruskim gasom. Konkretno, u Srbiju je od 1. januara do 23. maja ove godine Gasprom, prema preliminarnim podacima, isporučio oko 1 milijardu kubnih metara gasa što je za 5,8% više nego tokom istog perioda u 2017. godini.

Posebna pažnja bila je posvećena projektu „Turski tok“. Šef Uprave Gasproma Aleksej Miler govorio je o uspešno završenom polaganju morske deonice prvog kraka gasovoda.

Strane su napomenule važnost razvoja transportnog sistema gasa Srbije i razmotrile tok realizacije odgovarajućeg plana realizacije projekta.

Na sastanku se, takođe, govorilo o toku pripreme studije izvodljivosti o proširenju kapaciteta Podzemnog skladišta gasa „Banatski Dvor“, koji planira da se poveća sa 450 na 750 miliona kubnih metara prirodnog gasa.

JEDAN OD PRIMARNIH CILJEVA - PROŠIRENJE SKLADIŠTA U BANATSKOM DVORU

Finalizacija odluke o proširenju skladišta gasa Banatski Dvor, kao i proširenje transportnih kapaciteta iz pravca južnog koridora, naslonjenih na gasovod „Turski tok“, ali eventualno i na gas iz Azerbejdžana, bile su glavne teme razgovora predstavnika Srbijagasa i Gasproma na Međunarodnom ekonomskom forumu u Sankt Peterburgu. Posle razgovora sa visokim predstavnicima Gasproma, koji je strateški partner Srbije, kao i Gasprom eksporta i drugih ćerki-firmi ruske gasne kompanije, direktor Srbijagasa Dušan Bajatović je za Sputnjik izjavio da vrlo brzo, već u junu, očekuje pomake kada su u pitanju teme o kojima je razgovarano u Sankt Peterburgu.

- Ono što je najvažnije jeste da smo razmatrali finalizaciju odluke o proširenju skladišta gasa Banatski Dvor na ne manje od 750 miliona metara kubnih, a verovatno do jedne milijarde. To je i u komercijalnom i u strateškom, odnosno

u smislu bezbednosti snabdevanja Republike Srbije gasom, jedan od primarnih ciljeva Srbijagasa, izjavio je direktor Bajatović.

Kapacitet Banatskog Dvora sada je 450 miliona kubnih metara gasa i Memorandum o razumevanju o proširenju tog podzemnog skladišta gasa između Srbijagasa i Gasproma je potpisan upravo tokom održavanja prošlogodišnjeg ekonomskog foruma u Sankt Peterburgu.

-Sada je razmotrena finalizacija te odluke. Pored toga, sa sagovornicima iz Gasproma bilo je reči i o proširenju transportnih kapaciteta Srbije iz pravca južnog gasnog koridora, rekao je Bajatović i napomenuo da je sprovedeni test sa neobavezujućim zakupima kapaciteta pokazao da bi Srbija morala značajno da proširi svoje transportne kapacitete iz pravca Bugarske. Reč je o južnom koridoru koji bi preko Srbije i Mađarske gas vodio do Baumgartena, verovatno naslonjen, pre svega, na „Turski tok“, ali eventualno i na druge pravce, rekao je on, ukazujući na gas iz Azerbejdžana.

-Bez obzira na to da li bi to bio gasovod TAP ili TANAP, kako bi i sa kojim količinama gasa moglo da se raspolože iz tog pravca, to je nama korisno, naročito zbog mogućeg prekida isporuka gasa iz pravca Ukrajine, istakao je Dušan Bajatović.

On je, takođe, dodao da su partnere iz Gasproma informisali o interkonekciji sa Bugarskom, jer je to takođe jedan od primarnih ciljeva Vlade Srbije.

-Razgovarali smo i o potencijalnom nastavku isporuka gasa kao sirovine za naš petrohemijski kompleks, jer nam to pomaže da ta preduzeća, Petrohemiju, MSK, ipak održimo u životu, kao i Azotaru, koja nije baš u najboljem stanju i videćemo kakva je njena perspektiva, rekao je generalni direktor Srbijagasa.

Bajatović je ukazao i na razgovore sa predstavnicima ruskih finansijskih institucija, pre svega sa rukovodstvom „Zberbanke“, VTB-a, „Gasprom banke“. Kako je precizirao, bilo je reči o finansijskim derivatima koje bismo mogli da koristimo prilikom finansiranja energetske projekata u Srbiji.

-Sve su to bili dobri i konkretni sastanci na vrlo visokom nivou o kojima ćemo informisati nadležne u Srbiji i očekujemo da ćemo vrlo brzo, već u junu, imati neke pomake na ove teme, rekao je Bajatović za Sputnik.

СРБИЈАГАС

ПОСВЕЋЕНИ ЧИСТОЈ ЕНЕРГИЈИ

ЈП „Србијагас“

Народног фронта 12, Нови Сад, Србија

Тел: +381 21 481 1004, +381 21 481 2703 / Факс: +381 21 481 1305

www.srbijagas.com

ČLANICE NNKS-WPC

LUKOIL

VATROGASNE VEŽBE NA NAFTNIM BAZAMA LUKOIL SRBIJA

Na naftnim bazama „LUKOIL SRBIJA“ AD u skladu sa utvrđenim Dinamičkim planom obuke zaposlenih iz oblasti IB, ZOP, BZR i ekologije tokom juna ove godine izvedene su vatrogasne vežbe. Takođe, sprovedene su i praktične provere svih zaposlenih u gašenju požara, u skladu sa Zakonom ZOP RS.

Ova vežba je imala dva cilja: da se pokaže spremnost navalnog vatrogasnog odeljenja naftnih baza u gašenju požara za vreme radnog vremena i reagovanja na pojavu požara, a takođe i u slučaju hemijskog akcidenta (razlivanje goriva), kao i generalna proba za izvođenje zajedničke vatrogasne vežbe sa profesionalnim vatrogasno-spasilačkim jedinicama na lokalu i teritorijalnim vatrogasno-spasilačkim jedinicama.

Učesnici su pokazali vrlo ozbiljan pristup zadacima i potreban nivo obučenosti. Posebna pažnja je obraćena na detalje koji mogu prouzrokovati požare pa je tako i ova vežba koncipirana u skladu sa osnovnim pretpostavkama za nastajanje požara prema utvrđenom scenariju i zadatim

situacijama: prolivanje evrodizela (hemijski akcident) kod punjenja auto-cisterne, situacija kada se zbog visokih temperatura i prisustva lako isparljivih opasnih materija stvaraju zapaljive smeše, ili usled neispravnosti sistema za startovanje auto-cisterne kupca, dolazi do paljenja zapaljive smeše i nastaje požar.

Takođe su uvežbavane situacije vezano za aktivno gašenje požara penom i hlađenje objekata u blizini, evakuaciju povređenih i pružanje prve pomoći povređenima, procenu okolnosti i potrebe pozivanja profesionalnih vatrogasno-spasilačkih jedinica i donošenje odluke o pozivanju, kao i dolazak vatrogasno-spasilačkih jedinica, preuzimanje komande u gašenju požara i zajedničko gašenje do momenta stavljanja požara pod kontrolu i njegovog konačnog gašenja. Nakon obavljene vatrogasne vežbe izvršena je i praktična provera u gašenju požara svakog zaposlenog na skladištu sa ručnim vatrogasnim aparatima S9 i S50.

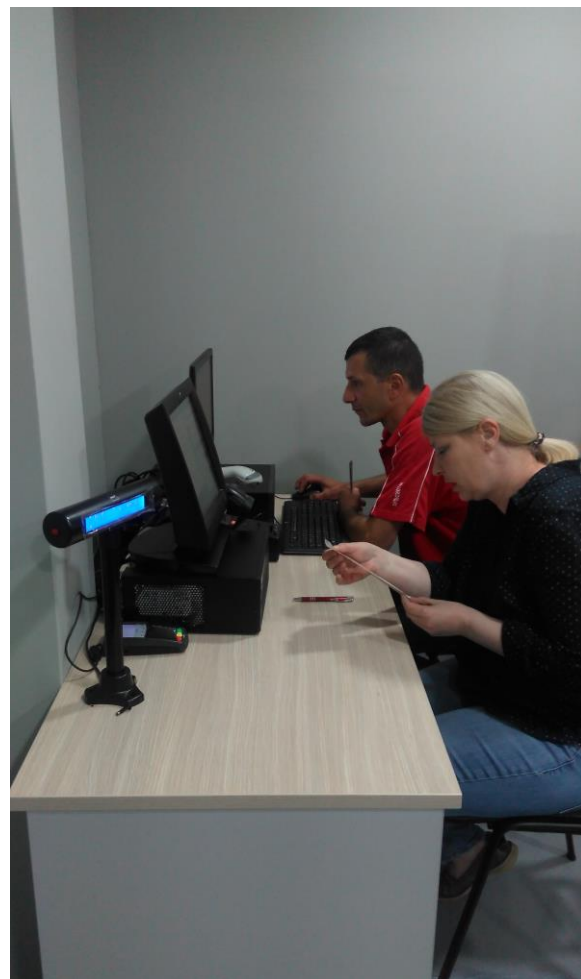

OBUKA U NOVOJ UČIONICI U NIŠU

Na LUKOIL-ovoj benzinskoj stanici Carina 2 u Nišu otvorena je trening učionica za obuku radnika na benzinskim stanicama iz regije Niš. Namenjena je kako za teorijsku nastavu, tako i za praktičnu nastavu sa simulatorom korporativnog automatizovanog sistema benzinske stanice na bazi Petroniksa. Simulator sadrži jedno radno mesto za kasira i jedno radno mesto za poslovođu BS. Učionica je kapaciteta 12 sedećih mesta i opremljena je savremenim sredstvima za prezentacije nastavnog materijala.

Ovom prilikom održana je i prva obuka radnika BS Carina 2 u novoj učionici na temu „Rukovanje opasnim materijama – ADR“ sa ciljem osposobljavanja radnika za bezbedan rad prilikom istovara goriva i dobijanja potvrde o stručnoj osposobljenosti.

„Koristimo priliku da se zahvalimo svim službama i kolegama koje su dale svoj doprinos da se ovaj projekat sprovede u delo, rekao je Janko Srnić, korporativni trener u Društvu i izrazio uverenje da će u narednom periodu veliki broj zaposlenih proći obuke – treninge u skladu sa temama iz programa obuke korporativnih trenera.

TREĆE IGRE BMRO „LUKOIL“ ODRŽANE U CRIKVENICI

Tradicionalni sportski susreti preduzeća Grupe „LUKOIL“ iz balkanskog regiona održani su u Crikvenici od 19. do 22. aprila. I ove godine specijalnom pozivu da učestvuje u manifestaciji odazvala se sedamnaestočlana delegacija SBN „LUKOIL“ Bugarska.

III igre BMRO „LUKOIL“ svečano je otvorio rukovodilac Balkanske regionalne organizacije „LUKOIL“ Igor Semeničev. Pošto je pozdravio sve učesnike Igara na hrvatskom primorju, istakao je da sva dostignuća i uspesi na radnim mestima imaju polaznu tačku u želji svakog učesnika da se razvija, takmiči i ulaže maksimalne napore u radu na dobrobit svog kolektiva i preduzeća. Stoga je izrazio i uverenje da će Igre proći u sportskoj i drugarskoj atmosferi koja ujedinjuje naše kolektive.

Oko 140 zaposlenih takmičilo se u 26 sportskih disciplina u muškoj, ženskoj i mešovitoj konkurenciji u: malom fudbalu, odbojci, tenisu, basketu, brzom šutiranju trojki, stonom tenisu, između dve vatre, atletici, pikadu i nadvlačenju konopca. Ukupno je dodeljeno 207 medalja i 16 pehara za pobednike po disciplinama. Osim toga, uručena su odličja najboljoj takmičarki i takmičaru, počasna diploma za učešće na Igrama, priznanje za Fer plej, kao i pehari za uspeh u generalnom plasmanu.

Prvo mesto u generalnom plasmanu sa osvojenih 54 boda zauzela je ekipa LUKOIL SRBIJE, osvojivši zlatne medalje u: odbojci, brzom šutiranju trojki, tenisu, između dve vatre, atletskim disciplinama 100 metara za žene i muškarce i bacanju vorteksa, stonom tenisu za žene, pikadu za muškarce, nadvlačenju konopca; kao i srebrne medalje u basketu za muškarce i mešovito, stonom tenisu za muškarce i mešovito i pikadu za žene.

Na drugom mestu su bile kolege iz kompanije LUKOIL Hrvatska sa osvojenih 32 boda, dok je dva poena manje – 30, osvojila trećeplasirana ekipa LUKOIL Makedonije, kao i nagradu za Fer plej. Četvrto mesto pripalo je ekipi LUKOIL Montenegro sa 29 poena. Priznanja najboljim pojedinačnim učesnicima kao i počasnu diplomu za SBN „LUKOIL“ za učešće na Igrama uručio je regionalni direktor LUKOIL HRVATSKA Aleksej Žgutov.

DRUŽENJE SA MALIŠANIMA I DONACIJA ŠKOLI „ANTON SKALA“

Predsednica Opštine Savski venac Irena Vujović, selektorka ženske košarkaške reprezentacije Srbije Marina Maljković i predstavnici kompanije „LUKOIL SRBIJA“ posetili su 25. maja Osnovnu školu za decu sa posebnim potrebama „Anton Skala“ kako bi uručili donaciju školi i družili se sa decom.

Irena Vujović je istakla da je cilj Opštine da deca iz svih osnovnih škola na Savskom vencu imaju što kvalitetnije uslove za učenje i pravilan razvoj.

„Školi „Anton Skala“ danas smo obezbedili inverzioni trenažer koji je bio potreban za nastavu fizičkog vaspitanja“, istakla je Irena Vujović i zahvalila Marini Maljković što je izdvojila vreme za druženje sa đacima iz „Anton Skale“, kao i društveno-odgovornoj kompaniji „LUKOIL SRBIJA“ koja je donirala novčana sredstva za nabavku Montessori materijala. Ona je dodala da je na ovaj način nastavljena saradnja sa kompanijom koja je

prošle godine obradovala decu iz Zvečanske novogodišnjim paketićima i pokazala da je uvek spremna da podrži akcije poput ove.

Marina Maljković održala je pokaznu vežbu košarke i uručila poklone u vidu sportske opreme, čemu su se mališani najviše obradovali. „Želimo da motivišemo decu da se posvete zdravom načinu života i sportu. Sportskim jezikom rečeno, ovo je velika zajednička pobeda za sve nas koji smo se uključili u akciju“, naglasila je selektorka.

Nastas Mihajlović direktor za isporuke i veleprodaju u Društvu izrazio je zadovoljstvo što je kompanija doprinela poboljšanju nastave u školi „Anton Skala“, dodajući da kompanija dugi niz godina podržava slične aktivnosti.

Direktorka škole Nataša Selić Stanković posebno se zahvalila na „času prijateljstva“ i tom prilikom uručila zahvalnice Ireni Vujović, Nastasu Mihajloviću i Marini Maljković.

POKLON PAKETI PENZIONERIMA U ĆUPRIJI

Udruženje penzionera opštine Ćuprija podelilo je sredinom aprila svojim najugroženijim članovima preko 200 paketa životnih namirnica koje je obezbedila kompanija „LUKOIL SRBIJA“, a podršku ovoj akciji dali su opština Ćuprija i filijala fonda PIO. Donaciju je u ime Društva uručila direktorka za personal Ana Janković.

Opština Ćuprija pozdravlja humanitarne akcije ovakvog tipa i trudi se da najstarijim sugrađanima pomogne koliko je u njenoj moći i nadležnosti:

„LUKOIL SRBIJA je društveno odgovorna kompanija koja je više puta na delu pokazivala humanost, bilo da se radi o životnim namirnicama ili je u pitanju neka druga vrsta pomoći“, istakao je Branislav Terzić predsednik skupštine opštine Ćuprija.

„U dogovoru sa lokalnom samoupravom ovakve akcije smo sprovodili pre dve godine, nadam se da ćemo i u buduće održati kontinuitet, ne samo u Ćupriji nego i širom republike“, kazala je Ana Janković

Inače, ovo nije prva akcija ovakvog tipa. U saradnji sa Udruženjem penzionera, LUKOIL SRBIJA je i ranije sprovodila slične akcije. A prošle godine je napravljen mali iskorak donacijom u vidu kompjuterske opreme za osam osnovnih i srednjih škola na teritoriji Ćuprije.

Direktorka filijale fonda PIO u Ćupriji Violeta Todosijević je napomenula da filijala saraduje sa društveno odgovornim kompanijama. „Trudimo se da što više i češće pomažemo našim sugrađanima, bilo da se radi o životnim namirnicama ili je u pitanju neka druga vrsta pomoći, istakla je direktora PIO fonda i zahvalila se Društvu na podršci.

LUKOIL "ECTO Diesel".
Navikni se da budeš snažniji.

PORSCHE

PREPORUČUJE

REDAKCIJA:

Glavni i odgovorni urednik: Prof. dr. **Slobodan Sokolović**

Izvršni urednik: **Dušan Daković**

Novinar, stručni saradnik: **Vladimir Spasić**

email: nnkspres@wpcserbia.rs

NNKS, Resavska 13-15 Beograd